

לקוטי תורה המבואר

מאמרים
על פרשיות התורה ומועדי השנה

מלוקטים מספרי
תורה אור ולקוטי תורה

ד"ה קדש ישראל ל'ה' ראשית תבואתה
הו"י הוא אלקינו, כוחנו וחיותנו

מחולק לסעיפים עם פיסוק מלא,
בהוספת ביאורים, פיענוחים, הערות וציורים

פרשת פנחס

שנה ג' | גליון קי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

©
כל הזכויות שמורות
למערכת ליקוטי תורה המבואר

הרב לוי געלב
עורך ראשי

הרב מנחם דאברוסקין – הרב ברוך וילהעלם
עורכים

בשורה טובה

לשמוע ולהוריד אלפי שיעורים בחסידות, בתניא, דרך מצותיך,
לקוט"ת ותו"א ועוד, באודיו או בכתב
נא לבקר באתר החדש והמפואר אוצר החסידות
otzerhachassidus.com

לקבל הגליונות באימייל או להקדיש הגליונות הבאים
(+1) 718-650-6295
LikuteiTorah@otzerhachassidus.com

לפרטים אודות מוקדי ההפצה בארה"ק וכן להשתתף בהוצאת ההפצה בארה"ק
050-4109309
L109309@gmail.com

יו"ל ע"י

הרב לוי געלב
(+1) 310-938-4016
info@maamaronline.com

מכון לעבדך באמת
בארה"ב (+1) 718-650-6295
בארה"ק 050-4109309
info@otzerhachassidus.com

פתח דבר

בשבה והודיה לה', מוגש בזה לפני ציבור הלומדים, מאמר "ד"ה קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", בסדרת "לקוטי תורה המבואר", שהוא פירוש וביאור על מאמרי חסידות דפרשיות השבוע ומועדי השנה, מלוקטים מספרי תורה אור ולקוטי תורה לרבינו הזקן נג"מ זצוקללה"ה. ומטרתו להקל בלימוד ה'חסידישע פרשה' בכל שבוע.

הביאור מבוסס על המאמרים המיוסדים על דרוש זה וכן על עוד 'הנחות' מאותו הדרוש (כגון: מספר מאמרי אדמו"ר הזקן, תורת חיים, מאמרי אדמו"ר האמצעי, אור התורה וכו'). כמו כן נכתבו "ביאורי מושגים" - הסברה רחבה של מושגים יסודיים בחסידות, המופיעים במאמר.

גם ביאורי המושגים מיוסדים על מקומות אחרים בדא"ח אשר שם מבואר הענין באריכות וביאור יותר (כידוע ש'דברי תורה עניים במקום אחד ועשירים במקום אחר').

כפי שנראה לעין הקורא, נשתפרו הקונטרסים בתוספת מרובה על העיקר ממה שהיו, בעריכת המאמרים ע"י צוות משפיעים שיחי', עימוד ועיצוב חדש, וגם הגהה יסודי שיהיה נקי ומנופה מכל טעותי הדפוס, ועוד הרבה תיקונים אשר כל הרואה יאמר ברקאי.

לבקשת רבים, ניתן לקבל הקונטרסים מדי שבוע בשבוע באימייל, לקבלו נא לשלוח אימייל לכתובת: subscription@otzerhachassidus.com, וכן אפשר להוריד את הקונטרס, וכמו כן גם הקונטרסים האחרים שי"ל על ידינו בכתובת: otzerhachassidus.com.

כבר אמר דוד המלך ע"ה "שגיאות מי יבין", יתכן כי נפלו אי הבנות בעניינים המבוארים או טעותי הדפוס וכדומה. על כן שטוחה בקשתנו בפני ציבור המעיינים בקונטרס - לשלוח את הערותיהם ונתקנם בבוא העת אי"ה.

כתובת למשלוח הערות: likuteitorah@otzerhachassidus.com

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

ח' תמוז - ה'תשע"ד

בברכת שבתא טבא

הרב לוי געלב

מכון לעבדך באמת

**ד"ה קדש
ישראל לה'
ראשית תבואתה**
הוי' הוא אלקינו, כוחנו
וחיותנו

מאמר זה הוקדש

לזכות

ר' בנציון שיח' בן מרים ע"ה

לרפואה שלימה וקרובה

ולחלמה מהירה

ויהי רצון שיתברך בכל מילי דמיטב, ובהצלחה

רבה ומופלגה בכל אשר יפנה,

תמיד כל הימים

תוכן המאמר

פרק א

ביאור התואר "תבואה" על עם ישראל.....ז

פרק ב

העלאת המלאכים ד'בני אלים' על ידי עבודת ישראל. עבודת התפלה - העלאה, תורה - המשכה.....יג

פרק ג

ביאור הפנימי מדוע אסור לאכול קודם התפילה.....יח

פרק ד

ביאור הפנימי בברכות השחר ומדוע אומרים אותן קודם עבודת ק"ש.....כב

פרק ה

'הוי אלקינו' - בבני ישראל הוי' ממש הוא אלקינו, כוחנו וחיותנו.....כה

פרק ו

מדוע ההתבוננות של 'הוי' אלקינו' מביאה להזכרה ש'ה' אחד'.....כח

פרק ז

השלמת תכלית כוונת הבריאה דווקא ע"י עסק התורה.....ל

פרק ח

ביאור הפנימי ב'אנכי תרגלתי לאפרים', ירידת התורה למטה ביותר בשביל נשמות ישראל.....לג

פרק ט

ביאור ענין 'קחם על זרועותיו', המשכת אהבה עליונה ע"י קיום המצוות דווקא (או: תורה ומצוות) לו

פרק י

ביאור הכתוב 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, כל אוכליו יאשמו'.....מא

פרק יא

מהי בחינת ה'חומש' בנשמות ישראל שעל ידה ניתן לתקן זה ש'כל אוכליו יאשמו'.....מו

ב"ה. לקו"ת פ' פנחס, ד"ה קדש ישראל לה' ראשית תבואתה [עט, ב - פא, ב]

פרשת פנחס

עט ב **קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה**, כל אכליו יאשמו. ראשית תבואתה בה"א כתיב, משמע דישאל הם ראשית תבואת ה"א, וצריך להבין מה זה התבואה הנצמח אשר ישראל מכונים בשם ראשית לה. וזהו שכתוב בורא קדושים יוצר משרתים ואשר משרתיו, פירוש ואשר משרתיו, משמע

הכתיב הוא באות ה"א, כלומר, התבואה של בחינת ה"א (של שם הוי', כפי שיבאר בסמוך). משמע - מכך שהכתיב הוא בה"א, דישאל הם ראשית תבואת ה"א³ - ראשית התבואה של בחינת ה"א.

[ולפי זה מקשה:]

וצריך להבין מה זה התבואה הנצמח אשר ישראל מכונים בשם 'ראשית' לה? - מהי תבואה רוחנית זו של בחינת ה"א שישראל נקראים ראשית לה.

[והולך ומבאר ענין התבואה הרוחנית למעלה בהקדם ביאור עבודת המלאכים:]

וזהו שכתוב⁴ 'בורא קדושים יוצר משרתים, ואשר משרתיו'.

פירוש - לבאר החילוק בין 'בורא קדושים יוצר משרתים' ל'ואשר משרתיו':

ד"ה כי תבואו ושבחה, וד"ה קדש ישראל תר"ל (סה"מ תר"ל ע' קלג ואילך). שם ע' רב ואילך). ד"ה וחג האסיף (תשמ"ג) - דזה שהרגלים נקבעו בזמני קציר ואסיפת התבואה, דחה"פ צ"ל בזמן האביב (ומן קציר שעורים) וחה"ש נקרא בשם חג הקציר ע"ש "בכורי קציר חטים", וחה"ס נקרא בשם חג האסיף, המכוון הוא בעיקר לתבואה הרוחנית, הם ישראל. ואופני עבודת ה' שלהם בקיום המצוות. עיי"ש באריכות.

4. ברכת יוצר. ראה לקו"ת פ' אמור לו, א.

פרק א

ביאור התואר "תבואה" על עם ישראל

"קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לַהוֹי' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ, כָּל אֲכָלִיו יֵאָשְׁמוּ [רַעַה תָּבֵא אֲלֵיהֶם נָאִם הוֹי']"².

[פירוש הכתוב לפי פשוטו: בני ישראל הם המייטב שבכל תבואתו, ר"ל, המובחר שבכל האומות, ולכן הוא קודש לה'. כל הגוזלים ומכלים את ישראל יהיו אשמים והרעה תבוא אליהם ר"ל אף שישאל יהיו נמסרים ביד האומות בעבור חטאם עכ"ז על כי המה קודש לה' אהיה נפרע בסוף מן האומות על שהרעו להם (מצו"ד).]

ולהלן יבאר את הפירוש הפנימי בכתוב זה:]

'ראשית תבואתה' בה"א כתיב - אף שהקרי הוא בוי"ו, היינו, כאילו כתוב תבואתו, אבל

1. הביאור של דרוש זה מיוסד על מאמרים אלו: מאמרי אדה"ז אתהלך לאזניא ע' קז. אוה"ת פנחס כרך ו ע' א'תתקלט. אוה"ת פנחס ע' א'רג ואילך ובאוה"ת בראשית לה, א. ד"ה זה משנת תשל"א. תשמ"ה. תשמ"ז.
2. 'ירמ' ב, ג.
3. וראה ד"ה ארבעה ראשי שנים תשל"א (מוגה), ושם מכמה דרושים (ד"ה שלש רגלים באוה"ת משפטים ע') א'קעח. ד"ה קדש ישראל (באוה"ת פנחס ע' א'ריב ואילך).

מאז מעולם הם משרתים אותו, ויוצר משרתים הם המלאכים שמתהווים בכל יום לומר שירה לפניו,^א ובאמירתם מתבטלים לגמרי, דהיינו שחזור כח גילוי התהוותן למקורו להיות בכח ולא בפועל. וזהו שאמר הכתוב תדשא הארץ דשא, פירוש הארץ בה', היא הארץ העליונה,^ב כמו שהארץ הגשמיות מגלה עט ג

ומתכללים במקורם. שכן השירה היא ביטוי גודל תשוקת המלאך להתכלל ולהתדבק באור אין סוף ב"ה עצמו (או שהשירה עצמה מעוררת בהם תשוקה זו), וכאשר מגיעים להשתוקקות עצומה זו אינם יכולים להשאר בהגדרים והכלים שלהם ומציאותם מתבטלת לגמרי וחוזרים למקורם.

וזהו הטעם שהקב"ה בורא מלאכים אלה בכל יום, שכיון שאומרים שירה לפניו ובכך מתבטלים אליו וחוזרים ונכללים במקורם, שאז שוב אינם קיימים בפועל, אלא רק בכוח בשרשם, ולכן יש צורך להוותם שוב.

וזהו שאמר הכתוב^ג - לגבי התהוות מלאכים אלו - "תִּדְשֵׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא", פירוש 'הארץ' בה' - ה"א הידיעה, היא הארץ העליונה - 'הארץ' המיוחדת, היינו, בחינת 'ארץ העליונה' - מלכות דאצילות, שורש חיות הארץ הגשמית, וכן מקור התהוות העולמות והנבראים התחתונים^{ד,ה}.

הנהות צמח צדק

א. כמו שכתוב במדרש איכה על פסוק 'חרשים לבקרים'. ב. עיין מה שמבואר על פסוק 'לא תחיה משבלה ועקרה בארצך' [תו"א עח, ד ובביאורנו בספר 'המעיינות' מאמר ב' לפ' משפטים].

7. ליתר ביאור:

עולם האצילות נקרא "אין סוף" (אע"פ שבעולם זה נתגלו רק עשרה כוחות (עשר ספירות) של הקב"ה, וגם כל ספירה בפני עצמה יש לה הגדרה מסוימת: חכמה בינה כו') - כי מאחר שה"ספירות" דאצילות הן כוחותיו יתברך, מובן שאין להם סוף.

וכמו ספירת ה"חכמה" - כמה "חכמה" יש לקב"ה?! הלא "אין חקר לתבונתו" כתיב, שחכמתו ית' אין לה גבול וסוף. וכך במידת חסדו אומרים "כי לא תמו חסדיך", ובמידת רחמיו נאמר "כי לא כלו רחמיו", שאין לה גבול ותכלית אלא היא בבחינת אין סוף, וכיוצא בכל הספירות.

'ואשר משרתיו', משמע, מאז מעולם הם משרתים אותו - שהם משרתיו מזמן רב, ותמיד שרתו את השם (וזה קאי על המלאכים מיכאל וגבריאל ורפאל, שמאז בריאת העולם שרתו את השם ועשו את שליחותו);

ו'יוצר משרתים' - הם המלאכים שמתהווים בכל יום לומר שירה לפניו - 'יוצר' לשון הווה, משמע שיוצר ובורא אותם עכשיו, ולא שתמיד היו קיימים, וזה קאי על מלאכים שונים מאלה האמורים, אלא הם המלאכים המתהווים בכל יום כדי לומר שירה לפניו יתברך.^א

ובאמירתם^ב [שירה לפני השם] מתבטלים לגמרי, דהיינו, שחזור כח גילוי התהוותן למקורו, להיות בכח ולא בפועל.

מלאכים אלו האומרים שירה לפני השם הרי על ידי שירתם הם מתבטלים ממציותם

5. ראה לקו"ת אמור ל' ד"ה ונקדשתי ס"ה.

6. בראשית א, יא. וראה ד"ה ששת ימים לקו"ת יד, ב (חסידות מבוארת ח"ב ע' קס"ב). פירוש: ידוע שעל ידי מעשים טובים של האדם וכן ע"י מחשבותיו הטובים ודיבורו בתלמוד תורה נבראים מלאכים (כמרו"ל העושה מצוה אחת כו', וכן נאמר חונה מלאך ה' סביב ליראיו, שהיראים הם העושים את המלאכים), והם ניצוצי הקדושה שנפלו למטה בדברים גשמיים וכן בנפש הבהמית שבאדם. וע"י עשיית מצוה וכו' עולים למעלה. ועל מלאכים אלו נאמר "יוצר משרתים", שנבראים בכל יום ונכללים במקור חוצבם, כנר הנכלל באבוקה גדולה. (מאמרי אדה"ז התחלת הר"פ ע' מ).

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה ט

כח הצומח אשר בקרבה בכל יום להוציא מיני צמחים, כן הארץ העליונה מגלה כח ההתהוות אשר בה לבריאה ולתהוות יש מאין, ובוה נתהוה מלאכים בכל יום שיאמרו שירה ויתבטלו למקורם, והם הנקראים דשא.^ג לכן אנו אומרים בכל ערב שבת הבו לחוי' בני אלים, בני אלהים המלאכים שנבראו מששת ימי בראשית, אבל בני אלים הם המלאכים שנתהוו בכל יום מבחינת ה' אחרונה, חכמה תתאה, מלכות דאצילות, ופירוש אלים לשון כח,

לכן, אנו אומרים בכל ערב שבת: "הבו לחוי' פְּנֵי אֱלִים"¹⁰.

בכדי שמלאכים אלו אכן יגיעו לביטול זה למקורם אנו אומרים בכל ערב שבת 'הבו לחוי' בני אלים', כפי שימשיך לבאר את תוכן הדברים.

[כדי להבין עניינם של 'בני אלים' יבאר סוג מלאכים אחרים הנקראים 'בני אלקים', בתוספת אות ה':]

'בני אלהים'¹¹ המה המלאכים שנבראו מששת ימי בראשית - שהיו מאז ומעולם מתחילת הבריאה, 'ואשר משרתיו' כנ"ל, שהם בדרגה נעלית יותר.

אבל 'בני אלים', הם המלאכים שנתהוו בכל יום מבחינת ה' אחרונה, 'חכמה תתאה', מלכות דאצילות¹² - זוהי בחינת תבואתה, תבואת ה"א,

[מבאר איך הארץ הגשמית והארץ העליונה דומות זו לזו:]

כמו שהארץ הגשמית מגלה 'כח הצומח' אשר בקרבה בכל יום להוציא מיני צמחים - כן הארץ העליונה מגלה כח ההתהוות אשר בה לבריאה ולתהוות 'יש' מ'אין' - כמו בבריאת והתהוות המלאכים הנ"ל, שמתהווים בכל יום.

ובזה - בגילוי כוח ההתהוות הזה - נתהווה מלאכים בכל יום שיאמרו שירה, ויתבטלו למקורם, והם הנקראים 'דשא'⁸ - הם הדשא של ה'ארץ העליונה'. וזהו 'דשא הארץ דשא', שהארץ העליונה, מלכות דאצילות, מגלה את הכוח ההתהוות אשר בה בכך שמתהווים ממנה מלאכים בכל יום, ומלאכים אלו הם ה'דשא' והתבואה הנצמחת מה'ארץ העליונה'.^ג

הנהות צמח צדק

ג. וכמו שכתוב בזהר בפרשת בראשית דף י"ט עמוד א', ובמקדש מלך שם. ובפרשת תרומה דף קע"א עמוד א'. ועיין פרשת פינחס דף רי"ז עמוד א' על פסוק 'מצמיח חציר כו'. ועיין מה שמבואר במקום אחר על פסוק 'בשעירים עלי דשא' [לקו"ת פ' האזינו ער, ד].

8. נתבאר בארוכה בביאה"ז להצ"צ כרך ב ע' תז ואילך. וראה גם אוה"ת נ"ך כרך א ע' שכה.
9. בתפילת 'קבלת שבת'.
10. תהלים כט, א. וראה לקו"ת פ' ראה ד"ה ושמתי כדכד הב' ריש פרק ד (כח, א).
11. איוב א, ו (האלקים).
12. הטעם שמלכות דאצילות מכונה בספרי הקבלה בשם 'חכמה תתאה' [חכמה תחתונה] הוא, כי שורש המלכות הוא בחכמה, כמאמר הזהר 'אבא יסד ברתא',

ומכאן אנו באים לתפקידה של ספירת המלכות: מידת המלכות, הספירה האחרונה מעשר הספירות העליונות, היא בבחינת ממוצע בין הספירות שלמעלה ממנה לעולמות שלמטה ממנה, היינו שעל ידה נמשכת ההשפעה העליונה (ששרשה מאחת הספירות הקדושות) אל העולמות והנבראים. ונמצא, שע"י מידת המלכות נמשך השפע מן הספירות העליונות שהן בבחינת "אין סוף", בתוך עולמות ונבראים שהם בבחינת גבול.

כמו ואת אילי הארץ, כי בני אלים הם מלאכים דעשייה^ד, ועל ידי המלאכים דעשיה נמשך כל השפעות לעולם הזה הגשמי, אין לך עשב שאין לו מזל בו, נמצא הם הכח וחיות העולם הזה, וכשהמאכל מתעלה על ידי שהאדם

אור א"ס ב"ה יורד ומשתלשל כ"כ, אי אפשר כ"א ע"י צמצומים רבים במדרגות שונות, וכמה דרגין על דרגין בו, והם הם בחי' המלאכים שבכל עולם, שהם כלים לאור א"ס ב"ה, שמתצמצם ומתלבש בתוכם" (לקו"ת שה"ש לב, ב). כלומר, שלאמיתו של דבר המלאך הוא הכלי שבו ועל ידו יוכל השפע האלקי לרדת למטה יותר, ועד שבסופו של דבר על ידי המלאכים של עולם העשיה, שפע אלקי זה ירד להיות שפע גשמי.

ועל ידי המלאכים דעשיה נמשך כל השפעות [אלקיות] לעולם הזה הגשמי, אין לך עשב שאין לו מזל בו [מלמעלה המכה בו ואומר לו: גדל!]¹⁵ - הרי שכל עשב גשמי יש לו מקור למעלה שממנו 'נוזל' ונמשך חיותו, והוא הוא המלאך העליון של עולם העשיה הרוחני, שהוא הכלי שדרכו יורד שפע גשמי (כמו עשב) של עולם הזה.

נמצא, הם הכח וחיות העולם הזה - לכן נקראים 'בני אלים', 'אלים' לשון כוח, שהרי הם הכוח

היינו, הנבראים המתהווים מבחינת ה"א אחרונה של שם הוי', שהיא בחינת מלכות דאצילות. ו'בני אלים' הם המלאכים המתהווים בכל יום מבחינת ה"א זו.

ופירוש 'אלים' לשון כח, כמו¹³ "וְאֵת אֵילֵי הָאָרֶץ" - 'אילי' הוא ענין חוזה, כמו 'ביד אל גוים' (מצו"צ).

[ויבאר הטעם שמלאכים אלו נקראים בשם שמשמעותו כח:]

כי 'בני אלים' הם מלאכים דעשייה^ד.

מבואר בספרי קבלה ש'בני אלים' הם המלאכים שמקומם בעולם העשיה הרוחני, היינו, בעולם התחתון ביותר מבין ד' העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה.

כי הנה, בעניינם ותפקידם הכללי של המלאכים מבואר בתורת החסידות¹⁴, שמלאך הוא לשון שליח, כי ענין המלאך הוא להיות שליח ואמצעי להעברת והמשכת שפע אלקי מלמעלה למטה. דהיינו, "שהם שלוחי ההשפעה, כי להיות

הנחות צמח צדק

ד. כמו שכתוב ב'פרי עץ חיים' [שער י"ח פרק ח. וראה המשך בששה"ק תער"ב ח"ג ע' א'תכה ואילך].

15. בראשית רבה פ"י, ו. זח"א רנא, א. זח"ב קעב, ב. וראה תו"א עא, א. מורה נבוכים ח"ב פ"י. אגה"ת פ"ו (צו, א). אגה"ק סוס"ך (קלב, א). וראה במאמרי אדה"א בראשית ח"א ע' סו שאף בדומם יש מזל למעלה, והביא ראה מגמרא חולין מ, א: "לגדא דהר... כי נפל מזל אותו הדר", עיין שם. וראה גם במאמרי אדה"ז על מארז"ל ע' קלה. אדה"א דברים כרך ג ע' תתמח שהמזל מקבל מהעליון הימנו, כי גבוה מעל גבוה, עיין שם. וע' תתעו ואילך. סה"מ תרפ"ט ע' 153. ד"ה ויהי ביום השמיני תש"כ.

האב - חכמה - יסד ועשה את הבת - מלכות. וכידוע המשל בזה המובא בתורת החסידות מענין כוח הדיבור, שהוא משל למלכות, ששורשו מבחינת קדמות השכל וחכמה שבנפש, שהיא דרגה עמוקה מאוד בנפש, וכדמוכח מכך שבשעה שמדבר אינו חושב איך יבטא את האותיות שרוצה לדבר, אלא הן יוצאות בדרך ממילא, וזהו מפני שכוח הדיבור מושרש בחכמה, והוא דבר טבוע עמוק עמוק בנפש האדם. 13. יחזקאל יז, יג.

14. ראה גם ספר המצות להצמח-צדק מצות הקרבת וספירת העומר פ"ב (ע' 52 ואילך).

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה יא

אוכלו בטהרה ומתפלל בכח ההוא בנקודת לבבו, על ידי זה מתעלה גם המלאך השופע הכח והחיות להמאכל ההוא להיות מתעלה ונכלל במקור חוצבו, וגם הטעם שנקראים בני אלים חסר ה', שהוא על דרך מאמר רז"ל בנטיין על פסוק מי כמוך באלים, מי כמוך באלמים, ופירוש אלמים היינו כמו שכתוב כרחל לפני גזויה נאלמה, שאין דבר ה' מאיר בבחינת גילוי בכריאה יצירה עשיה, לפי שאין ערוך עשיה לגבי אצילות, וזהו בחינת אלם

אלהים, שהוא על דרך מאמר רז"ל בנטיין על פסוק¹⁶ "מי כמוך באלים" – מי כמוך באלמים – 'אלים' לשון אלמים, שאינם יכולים לדבר.

ופירוש 'אלמים' – לבאר במה מלאכים אלו דומים ל'אלמים':

היינו, כמו שכתוב¹⁷ "כרחל לפני גזויה נאלמה" – כמו שהכבש (רחל) שותקת לפני אלו הגוזזים את צמרה. ועל פי חסידות¹⁸ 'רחל' קאי על ספירת המלכות דאצילות, ולפעמים שהיא 'שותקת' כביכול, ולא נמשכת ממנה השפעה בגילוי, כפי שממשיך.

שאין 'דבר ה' (מלכות דאצילות, בחי' רחל) מאיר בבחינת גילוי בכריאה יצירה עשיה, לפי שאין ערוך עשיה לגבי אצילות – מלכות דאצילות הוא בחינת כוח הדיבור של השם¹⁹, ועולם האצילות הוא 'אלקות ממש' (תניא פרק מט), והוא באין ערוך לגמרי מעולמות התחתונים דבי"ע שהם מציאות יש בפני עצמם, וכתוצאה

והחיות של עולם הזה, כי דרכם יורדת השפעה זו לעולם הזה.

ובשהמאכל – המקבל חיותו מ'בני אלים' – מתעלה על ידי שהאדם אוכלו בטהרה – מתוך כוונה אלקית – שיהיה לו כוח לעבוד את השם, ומתפלל בכח ההוא בנקודת לבבו – שאכן מבצע את כוונתו בכך שמשתמש בתוספת כח זה להתפלל כדבעי, על ידי זה מתעלה גם המלאך השופע הכח והחיות להמאכל ההוא להיות מתעלה ונכלל במקור חוצבו – בכך שהאדם פועל את התעלות הכוח והחיות האלקי הנשפע במאכל זה, נגרמת עלייה גם במקור חיות זו, היינו המלאכים של 'בני אלים', שגם הם מתעלים למעלה מעלה ונכללים במקורם ושורשם (בחינת הארץ העליונה הנ"ל, מלכות דאצילות).

וגם – טעם נוסף שמלאכים אלה דעשיה נקראים 'בני אלים' (מלבד זה ש'אלים' מלשון כוח):

הטעם שנקראים 'בני אלים', חסר ה' – ולא 'בני

הנחות צמח צדק

ה. דנ"ו ב'.

שלטון, שיש שייכות בין דיבור ומלכות. וביאור היחס בין ספירת המלכות ודיבור הוא, דכמו שהדיבור הוא כלי שעל ידו האדם מבטא את רגשותיו ושכלו, כך בחי' המלכות היא הספירה האחרונה שאין לה תוכן משלה, אלא ענינה הוא שמקבלת השפעה מהספירות שלמעלה הימנה, ואח"כ מצמצמת את ההשפעה ומורידה אותה למטה לעולמות התחתונים.

16. שמות טו, יא.

17. ישע' נג, ז.

18. ראה לקו"ת מסעי פט, ג.

19. ידוע דבחי' דבר ה' בכלל קאי על ספירת המלכות של עולם האצילות, כדאיתא בתיקוני זהר (בהקדמה): 'מלכות פה', היינו, שענינה של מלכות היא בחי' דיבור היוצא מהפה. וזהו גם תוכנו הפנימי של הפסוק 'דבר מלך

משם אלקים שאין הדיבור בגילוי רק בחינת הבל בלבד, שבההבל אין התלבשות החכמה בגילוי כלל, מה שאין כן בדיבור שבו נמשך ומלוּבש החכמה והשכל. וזהו ההפרש בין המלאכים הנקראים בני אלהים, שהם נמשכים מדיבורו של הקדוש ברוך הוא שהדיבור מלוּבש בו גילוי החכמה ובינה, וזהו בחינת י"ה דאלקים, מה שאין כן בחינת אלם דאלקים, היינו שאין בחינת י"ה נמשך ומתלבש בההבל, וזהו נאלמתי דומיה, דום י"ה כו'.¹

פיו כל צבאם' שיש צבא מעלה שנמשכים מדיבורו יתברך, שהדיבור מלוּבש בו גילוי החכמה ובינה.

וזהו בחינת י"ה דאלקים - י"ה הם חכמה ובינה²¹, ו'בני אלקים' יש בהם ב' האותיות יו"ד וה"א, ונמצא, שבמלאכים אלו 'בני אלקים' יש התלבשות חכמה ובינה, כיון שמתהווים מדיבורו יתברך, שבו מלוּבשות חכמתו ובינתו יתברך.

מה שאין כן בחינת 'אלם' ד'אלקים' - 'בני אלים', היינו, שאין בחינת י"ה (חכמה ובינה) נמשך ומתלבש בההבל.

המלאכים ד'בני אלים' נמשלים לההבל היוצא מהפה, כנ"ל, ובו אין התלבשות והתגלות חכמה ובינה כלל, שלא ניכרים בה שום חכמה ושכל. וכך מלאכים אלו נקראים 'אלים' ללא הה"א להורות שאין בהם התלבשות חכמה ובינה.

וזהו "נַאֲלַמְתִּי דוּמְיָה"²² - דום י"ה²³ כו' -

מריחוק הערך הזה אין כוח הדיבור של האצילות מתגלה בעולמות התחתונים, כולל גם במלאכים אלו דעולם העשיה - 'בני אלים'.

וזהו בחינת 'אלם' משם 'אלקים', שאין הדיבור בגילוי, רק בחינת הבל בלבד - מקור אותיות הדיבור לפני שנצטייר באותיות, שבההבל אין התלבשות החכמה בגילוי כלל - בהבל הדיבור כשלעצמו, לפני שמצטייר באותיות הדיבור, אין בו שום גילוי של חכמה ושכל, אלא רק הבל פשוט בלבד. מה שאין כן בדיבור, שבו נמשך ומלוּבש החכמה והשכל - באותיות הדיבור מלוּבשת חכמה ושכל, שבאמצעות אותיות אלו האדם מבטא רעיון וסברא שכלית, שהן הכלים הראויים להתגלות החכמה והשכל.

וזהו ההפרש²⁰ בין המלאכים הנקראים 'בני אלהים', שהם נמשכים מדיבורו של הקדוש ברוך הוא - כנאמר 'בדבר ה' שמים נעשו וברוח

הנחות צמח צדק

1. ועיין מה שמבואר בד"ה 'ולא יקרא עוד שמך אברהם' [תו"א פ' לך יב, ב - חסידות מבוארת ימי שמחה ע' יא] גבי

21. י' הוא חכמה, כי כשם שצורת היו"ד היא נקודה קטנה ומצומצמת, כך ענין החכמה הוא הגילוי הראשון מאור אין סוף ב"ה, וגילוי זה הוא בצמצום, כנקודה עצמית שבה כלולים דברים רבים (כטפת הזכר). וה"א הוא בינה, כי כשם שצורת הה"א היא בב' קוים לאור ולרוחב, היינו ענין ההתפשטות, כך ענין הבינה הוא התפשטות וגילוי מנקודה ראשונית זו של החכמה (כמו התפתחות הטפה בבטן האם).
22. תהלים לט, ג.
23. זח"ג רכב, סע"א.

20. בהפרש בין מלאכים לנשמות ראה ע"ח שער נ' פ"ז. וראה תניא אגה"ת פ"ד (ע' צד). וראה סה"מ תקס"ז שבפרטיות יש בכח האלקי המח' את העולמות כל ג' המדרגות דמחשבה דבור ומעשה - כנגד ג' העולמות, בריאה יצירה עשי'; נשמות מקורן ממחשבה (וכמחז"ל "ישראל עלו במחשבה"), ומקומן בעולם הבריאה; מלאכים נבראו מדיבורו ית' ומקומם בעולם היצירה; ושאר הנבראים ("חיצוניות העולמות") - מכח המעשה, עולם העשי'. וראה ד"ה בשעה שהקדימו תשי"ד, וש"נ.

לקומי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה יג

והנה לכן אי אפשר להמלאכים הנזכרים לעיל לעלות ולהתכלל בחכמה עילאה כי אם על ידי ישראל, שהם נמשכים מפנימית חכמה עילאה,²⁴ לכן אנו מבקשים הבו להוי' בני אלים, פירוש הבו לשון הזמנה הזמינו עצמיכם לעלות וליכלל במקור שם הוי' ברוך הוא. וזהו שכתוב ששת ימים תעבד,

אלו אין בהם גילוי דיבורו יתברך (מצד גודל הריחוק שיש בין אצילות לבי"ע), במילא גם אין בהם גילוי החכמה (ובינה). ומשום כך אין ביכולתם לעלות ולהתכלל בחכמה עילאה, חכמה דאצילות, בכוח עצמם, אלא רק על ידי נשמות ישראל, שהן נמשכות מפנימיות החכמה דאצילות.²⁴

לכן, אנו מבקשים "הבו להוי' בני אלים", פירוש, 'הבו' לשון הזמנה²⁵, הזמינו עצמיכם לעלות וליכלל במקור שם הוי' ברוך הוא (חכמה עילאה) – וזה מבקשים בערב שבת, לפני העלייה הגדולה המתרחשת בשבת (כפי שיבאר בסמוך), 'הבו להוי' בני אלים', הזמינו והכינו עצמכם לעלייה גדולה זו, כי מצד עצמכם אין לכם כוח לפעול עלייה זאת, אלא רק בכוחנו, בני ישראל, שנמשכים מחכמה עילאה.

וזהו שכתוב²⁶ "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד" – בחינת

'דומיה' הוא אותיות דום (שתיקה) י"ה, כלומר, שבחינת 'אלם' (נאלמתי) אין גילוי בחינות אלו די"ה, כי אין בה גילוי דיבורו יתברך, רק הבל הדיבור בלבד. וזהו ש'בני אלים', המלאכים דעשיה, אין בהם גילוי הדיבור דאצילות, ולכן נקראים 'אלמים', שאין בהם כוח הדיבור וממילא גם לא התלבשות החכמה ובינה.¹

פרק ב

העלאת המלאכים ד'בני אלים' על ידי עבודת ישראל. עבודת התפלה – העלאה, תורה – המשכה

והנה, לכן, אי אפשר להמלאכים הנזכרים לעיל – 'בני אלים', שאין בהם גילוי דיבורו וחכמה ובינה המלוכשות בו – לעלות ולהתכלל ב'חכמה עילאה' (חכמה דאצילות), כי אם על ידי ישראל, שהם נמשכים מפנימית 'חכמה עילאה'.²⁴ – כמבואר לעיל שרק בדיבור יש גילוי החכמה והשכל, משא"כ בהבל הדיבור, ומאחר שמלאכים

הנחות צמח צדק

מילה, שהוא בחינת מ"ל י"ה, מ"ל – לשון גילוי בו, והיינו, על ידי הדיבור, 'לרוח ממללא' (תרגום של 'לנפש חיה' – בראשית ב, ז) שעל ידי זה נמשך חכמה ובינה בבחינת גילוי, כי "פי ה' דבר" (ישעי' מ, ה). והחיפך מזה הוא כשכנסת ישראל היא בחינת "נאלמתי דומיה החשיתי" – 'חש' ד'חשמל', והיינו, מחמת הסתר ד'קליפת נוגה' דעשייה (ראה ע"ח שער מט פרק ב). ועיין מה שמבואר בד"ה 'והיה אור הלכנה בו' [לקו"ת פ' צו ט, ב]. ועיין מה שמבואר בד"ה 'בחדש השלישי לצאת בני ישראל' [תו"א פ' יתרו סו, ג – חסידות מבוארת מועדים ח"ב ע' רכג], בענין: פירוש 'מעשה ידיך' בו, כח המעשה, שהוא כח החיצוני בו, עיין שם. והיינו, ענין בחינת החבל שלמטה מבחינת הדיבור. ועיין מה שמבואר מזה ב'ביאור' על פסוק 'וספרתם לכם' [לקו"ת פ' אמור לו, א ואילך]. ז. וכמו שכתוב בפרשת משפטים (דף קכ"א). ועיין מה שמבואר ב'ביאור' על פסוק 'ונתתי' [לקו"ת שה"ש טז, ג], בענין: 'קומי לך רעיתי'.

המשמעות הפנימית של דברי רז"ל 'ישראל עלו במחשבה', היינו, ששורש נשמתם הוא במחשבתו וחכמתו יתברך.

25. ראה רש"י בראשית יא, ג.

26. שמות לז, כא.

24. כמבואר בתניא פ"ב שזהו הפירוש הפנימי בהפסוק 'בנים אתה לה' אלקיכם', שכמו שהבין נמשך מ(טיפת) מוח האב כך נשמות ישראל נקראו 'בנים למקום' מאחר שנשמתם נמשכות ממנו יתברך, כביכול, היינו, מחכמה עילאה. וזו גם

בחנית עבודה הוא ההתהוות יש מאין, וביום השביעי תשבת, זהו חזרת העולמות למקורם בתוספת אור עליהם ונכללים הכל בעצמות שם הוי' ברוך הוא, וכמו שכתוב ויכל אלקים ביום השביעי"^ה, דהיינו שכלתה בחנית ומדריגת אלקים שנעשה קץ ותכלית למדריגה זו ונמשך גילוי שם הוי'. ולכן אנו אומרים

עבודה הוא ההתהוות יש מאין;

לפי פנימיות הדברים 'ששת ימים תעבוד' פירושו הוא, שהקב"ה אומר, כביכול, להדרגות העליונות שעל ידן נעשית ההתהוות העולמות (מלכות דאצילות) 'תעבוד', תעשה מלאכתך בהתהוות הבריאה מאין ליש²⁷. והתהוות זו היא למשך ששת ימי השבוע.

"וביום השביעי תשבת" – זהו חזרת העולמות למקורם בתוספת אור עליהם, ונכללים הכל בעצמות שם הוי' ברוך הוא.

ובפנימיות הדברים²⁸ מה שנאמר 'וביום השביעי תשבות' פירושו הוא, אמירת הקב"ה לדרגות אלו הפועלות את ההתהוות, שישבתו ממלאכתן. ופירוש ענין שביתה זו אינה כפשוטה, שההתהוות מפסיקה לגמרי, אלא כמשל שביתה האדם, שכוחות האדם חוזרים למקורם בעצמות הנפש. כך למעלה, השביתה היא חזרת כוחות אלקיים ממצבם בעת ההתהוות בפועל, שחוזרים לשורשם ומקורם, וביחד עם זה גם העולמות המתהווים על ידם חוזרים לשורש ומקור זה

הנחות צמח צדק

ח. ומבואר הפירוש במקום אחר בד"ה 'באתי לגני' [לקו"ת שה"ש לא, ד].

(ואפילו לעולמות העליונים יש ציור והגדרה מסוימת), הרי הם באין ערוך לגמרי לגבוי ית', שהוא בבחי' אין סוף וכלי גבול ממש. ולכן, התהוותם צריכה להיות באופן של יש מאין, היינו שקודם שנבראו אין הם ניכרים כלל ואינם תופסים מקום כלל במקורם למעלה אלא נתהוו מאין ממש.

28. ראה חסידות מבוארת שבת קודש ע' רג ואלך.

29. בראשית ב, ב.

27. התהוות כל העולמות עליונים ותחתונים ממנו ית' היא בבחי' יש מאין, כי קודם שנבראו לא היו קיימים כלל, והתהוות באופן כזה היא בשונה מהתהוות של יש מיש' ו'עילה ועלול', היינו, שמדריגה אחת נמשכת למדריגה שלאחריה, כי זה יתכן רק כאשר שתי המדריגות הן בערך זו לזו, ולכן ממדריגה אחת יכולה להיות המשכת והתהוות המדריגה שאחריה. אך התהוות העולמות היא בבחי' יש מאין, כי מאחר שכל העולמות הם בגדר גבול

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה טו

להמלאכים שנמשכים משם אלקים הבו להוי' בני אלים, שיזמינו עצמם לעלות וליכלל בשם הוי' ברוך הוא המתגלה בשבת. וזהו השתחוו להוי' בהדרת קודש, והוא בחינת אצילות בכלל שבריאה יצירה עשיה מתעלים באצילות, וזהו גם כן ענין ז' קולות שנזכרו במזמור זה קול ה' על המים כו' הכל המושכת והתגלות שם הוי'.³⁰ והנה על דרך זה הוא כל ענין לכו נרננה להוי' כו' שירו להוי' כו' שאומרים בקבלת שבת, וזהו כי גדול הוי' כו' נורא הוא על כל אלהים, דהיינו על כל ק"ך צירופי אלקים כמו שנתבאר במקום אחר.

וזהו גם כן ענין ז' 'קולות' שנזכרו במזמור זה³¹: 'קול ה' על המים כו' [קול ה' בכח, קול ה' בהדר. קול ה' שובר ארזים. קול ה' חוצב להבות אש. קול ה' יחיל מדבר. קול ה' יחולל אילות] – הכל המשכת והתגלות שם הוי' – קול עניינו המשכה, כמו קול האדם שהוא התגלות הכל פיו החוצה, כך תוכן מזמור זה הוא התגלות שם הוי' בשבת, ולכן נזכרים בו 'קול' פעמים רבות (ליתר ביאור ראה בהגהת הצ"צ לכאן).³²

והנה, על דרך זה הוא כל ענין "לכו נרננה לתנוי" כו"³², "שירו לתנוי" כו"³³, שאומרים בקבלת שבת – שמדברים גם כן בהתגלות שם הוי' שתהיה בשבת.

וזהו "כי גדול תנוי" כו', נורא הוא על כל אלהים"³⁴, דהיינו, על כל ק"ך צירופי אלקים³⁵,

האלקית להיות בחינת 'יש' ומציאות בפני עצמם. אבל בשבת כאשר הכל חוזר ועולה לשרשו, אין עוד ענין של צמצום והעלם, אלא רק המשכת גילוי שם הוי' ב"ה.

ולכן, אנו אומרים להמלאכים שנמשכים משם 'אלקים' "הבו להוי' בני אלים", שיזמינו עצמם לעלות וליכלל בשם הוי' ברוך הוא המתגלה בשבת.

וזהו "השתחוו לתנוי" בהדרת קודש"³⁰, והוא – הוי', הדרת קודש – בחינת אצילות בכלל, שבריאה יצירה עשיה מתעלים באצילות – בשבת עולמות התחתונים דבי"ע משתחווים, כביכול, בביטול מוחלט להוי', היינו, שמתעלים באצילות, וכתוצאה מגודל הגילוי אלקי המאיר שם מגיעים לביטול מוחלט אליו יתברך.

הנהגות צמח צדק

ט. ועיין מה שכתוב סוף ד"ה 'זאת חנכת המזבח' [לקו"ת פ' נשא כט, א – ב] – וזה לשונו שם: "וזהו ג"כ ענין הבו לה' כבוד כו' ואחר כך קול ה' על המים כו' ז' קולות ופי' קול הוא המשכה כמו קול גשמי היוצא מן הלב אל הדבור והנה הוא המחבר המדה שכלב עם הדבור להיות נראים ונתגלים אופן המדות שכלב למדות אחר בדבור וה"ז בחי' ירידה ממדות מדה למדות דבור. וירידה והמשכה זו היא ע"י הקול. ועד"ז כל ירידה והמשכה ממדות למדות אחר נק' בשם קול. וזהו ענין קלא פנימאה דלא אשתמע הוא בחי' המשכה משכל למדות כו'. וזהו ענין ז' קולות שהם ז' בחינות המשכות וירידות בז' המדות. מים הוא חסד וכח הוא בחי' גבורה כו'. וההמשכה הוא מעלמא דאתכסאי שלמעלה מהמדות. וכל המשכה הוא ע"י שם הוי' יו"ד צמצום כו'. ולכן בכדי שיהיה ירידה והשפלה זו מבחי' שם הוי' בז' קולות האלו מקדימים בחי' הבו לה' כבוד הוא ענין מקיף והארה יתירה כדי להיות נמשך אח"כ הז' קולות. והכבוד הזה צריך להמשיך מתחלה קודם הז' קולות".

33. תהלים צו, א.

34. שם, ד.

35. ראה סה"מ תש"ט ע' 188 בהערה.

30. דברי הימים-א טז, כט.

31. תהלים פרק כט המובא לעיל – 'הבו להוי' בני אלים'.

32. תהלים צה, א.

והנה עלייה זו הוא על ידי ישראל שהם פנימיות העולמות, פירוש כי כל הנבראים לא נתהוו כי אם דרך מעבר בכדי שיתהווה ויתגלה בחינת ישראל בזה העולם הגשמי, וזהו גם כן בכל יום תכלית העבודה זו תפלה כדי להבטל וליכלל עצמו וכל העולמות בשם הוי' ברוך הוא המהווה אותם

העולמות והנבראים כולם, שכולם לא נתהוו אלא כדי להגיע לזה – עבודת בני ישראל למטה בעולם הזה הגשמי.

ומכיון שהם 'פנימיות העולמות' והכוונה העיקרית בכל הבריאה, הנה, רק להם יש את היכולת לפעול עליית כל העולמות והנבראים והתכללותם במקורם.

וזהו - כוונה זו להעלות את כל העולמות היא - **גם כן בכל יום תכלית [כוונת] העבודה - זו תפלה**³⁶ - **כדי להבטל וליכלל עצמו וכל העולמות בשם הוי' ברוך הוא המהווה אותם מ'איין' ל'יש';**

עניינה של עבודת התפילה הוא השתדלות ויגיעת האדם מלמטה להתעלות ולהתקרב לאלקות בכוחות עצמו. שכל שלב בתפילה מורה על עלייה נוספת שניתן להגיע אליה אם מתפלל כדבעי. ולכן התפילה נמשלה לסולם (כבהחלום של יעקב 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה'), כי על ידה מטפסים ועולים למעלה מעלה עד שניתן להגיע על ידה להתבטלות והתכללות מוחלטת באלקות.

ועל ידי עליית האדם בתפילה מתעלים עמו כל העולמות והנבראים למקורם בשם הוי' המהווה אותם מ'איין' ל'יש'.³⁷

37. ראה רש"י בראשית א,א. "בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה". וראה לעיל ע' 10 הערה 25.

38. ראה תחילת מס' תענית: 'לעבדו בכל לבבכם', איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה.

39. וזהו שמבואר בספרי קבלה שהוי' הוא מלשון מהווה,

כמו שנתבאר במקום אחר³⁶ - שעצמות שם הוי' ב"ה הוא גדול ונעלה יותר 'על כל אלקים', על כל הבחינות של אלקים, היינו, גם על כל הק"ך צירופים שבהם ניתן לצרף את ה' אותיות שם אלקים (ראה בהערה).

והנה, עלייה זו - של כל העולמות, כולל המלאכים, בשם הוי' - הוא על ידי ישראל, שהם 'פנימיות העולמות' - לעיל מבואר שהסיבה שבני ישראל יכולים לפעול עלייה זאת היא משום שנשמתם נמשכות מבחינה נעלית זו, חכמה דאצילות, אבל כאן יבאר מדוע עליית כל העולמות והנבראים תלוי' בישראל דווקא, כיון שהם 'פנימיות העולמות'.

פירוש - הביאור בכך שישראל הם 'פנימיות העולמות':

כי כל הנבראים לא נתהוו כי אם 'דרך מעבר' בכדי שיתהווה ויתגלה בחינת ישראל בזה העולם הגשמי.

התהוות כל הדברים שבעולם היתה רק ב'דרך מעבר', היינו, כאמצעי³⁷ בלבד כדי להגיע אל המטרה והתכלית, שהיא התגלות בחינת ישראל בעולם הזה הגשמי, ושהם יעבדו את הקב"ה בעולם זה. ולכן בני ישראל נקראים 'פנימיות העולמות', כי הם הכוונה הפנימית של כל

36. תו"א פ' מקץ מא, ד, וזה לשונו שם: "וזהו כי גדול ה' ואדונינו מכל אלקים. ופי' מכל אלקים הם ק"ך צירופי אלקים המעלימים ומסתירים אור ה' וקדושתו לבלתי יתגלה אוא"ס ב"ה כמו שהוא שלא יתבטלו העולמות במציאות. אלא שיהא נראה העולם ליש ודבר נפרד. אבל אור הוי' הוא גדול על כולם ומושל על כולם להיות היש בטל".

עט ד מאין ליש, ולימשך אותו גם כן בזה העולם הגשמי על ידי תורה ומצות, יחודא עילאה יחודא תתאה, למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית הוא

להם שום חשיבות ותפיסת מקום לגבי עצמותו ומהותו ית', ו'כולא קמיה כלא חשיב' ממש, כי כל גדר הבריאה אינו תופס מקום כלל.

ו'יחודא תתאה' הוא אחדותו ית' כפי שהיא מצד האור והחיות האלקי המתפשט ממנו להוות ולהחיות את העולמות, ומצד האור אלקי המתלבש בתוך העולמות, מציאות העולמות תופסת מקום וקיימת, שהרי הקב"ה בורא ומהווה אותה בכח הארה זו, ובמילא יש לעולמות חשיבות לגבי אור זה. ובמדריגה זו אחדותו ית' באה לידי ביטוי בכך שהעולמות בטלים לגבי האור הנותן ומשפיע להם חיות, כי הרי כל חיותם באה ממנו. ויחוד זה נקרא יחודא תתאה, יחוד תחתון כי באופן כזה המציאות אכן קיימת, רק שהיא בטלה אצלו ית', כי מציאות העולם גופא אינה אלא הכח האלקי המהווה אותו תמיד.

ועל ידי עסק התורה ממשיכים ומגלים את אור אין סוף ב"ה עצמו למטה, והוא בחינת 'יחודא עילאה', היינו, שמגלים את האמת של 'יחודא עילאה' למטה, שכולא קמיה כלא חשיב ממש. שכן, התורה היא חכמתו יתברך ממש המאחדת איתו בתכלית היחוד, ולכן על ידה ממשיכים את היחוד העליון שמצד אור אין סוף ב"ה עצמו. ואילו על ידי קיום המצוות ממשיכים ומגלים את 'יחודא תתאה', שגם למטה יהיה בגילוי איך שהכל בטל אצלו יתברך. ודבר זה נעשה על ידי קיום המצוות כיון שהמצוות נמשלו לאברים של הקב"ה (רמ"ח אברים דמלכא), ובאברים יש רק גילוי התפשטות הנפש ולא

ו'לימשך [להמשיך] אותו - שם הוי' - גם כן בזה העולם הגשמי - מלמעלה למטה, על ידי תורה ומצות.

וכן, כוונת ומטרת העבודה בכל יום (וכוונת כל הבריאה) היא לא רק להתעלות לשם הוי' ולהעלות את כל הבריאה אליו, אלא גם להמשיך את שם הוי' מלמעלה למטה, שיאיר ויתגלה בכל תוקפו למטה כמו למעלה. ודבר זה נעשה על ידי קיום התורה והמצוות, שהם כבר דברים קדושים ואלקיים גם ללא עבודת האדם, ולכן על ידי עצם קיומם נמשכת ומאירה הארת שם הוי' למטה (משא"כ התפילה עניינה התקרבות האדם למטה למעלה, כי התפילה תלוי' בכוונת ועבודת האדם, וללא יגיעתו לא נמשך כלום מלמעלה).

'יחודא עילאה' (תורה) 'יחודא תתאה'⁴⁰ (מצוות). ובפרטיות יותר, על ידי תורה ממשיכים ומגלים למטה את בחינת 'יחודא עילאה', היחוד העליון של הקב"ה, ואילו על ידי מצוות ממשיכים בחינת 'יחודא תתאה', היחוד התחתון.

כלומר: מבואר בזוהר שיש ב' מדריגות כלליות באחדותו ית' - 'יחודא עילאה' ו'יחודא תתאה' (יחוד עליון ויחוד תחתון). וההבדל ביניהם הוא:

'יחודא עילאה' הוא אחדותו של הקב"ה מצד עצמותו ומהותו ית', כפי שהוא למעלה ומובדל לגמרי מן העולמות (אפילו מהכח האלקי המהווה את העולמות שהוא רק הארה ממנו), ולפניו ית' כל העולמות בטלים בביטול מוחלט, לפי שאין

מצות התפלה' פרק כב-כג (ביאור עניינים). קונטרס עץ החיים לאדמו"ר הרשב"ב פרק ו (ההבדל ביניהם בעבודת האדם).

כי על ידי דרגה זו נעשית התהוות העולמות והנבראים כולם מאין ליש.

40. זהו חלק א יב, א. יח, ב. וראה דרך מצותיך 'שרש

רק כח שם הוי' ברוך הוא.⁴¹

ב. ולבאר היטיב ענין עלייה זו וגילוי זה על ידי תורה ותפילה, צריך לבאר מאמר רז"ל תלמוד תורה כנגד כולם אפילו כנגד עיון תפילה, ומכל מקום קודם התפילה אסור לאכול וקודם הלימוד מותר לאכול, וזהו מחמת כי האדם הוא עולם קטן, וכמו שיש בעולם יום ולילה, ביום מאיר האור ובהעדר האור הוא בחינת לילה בגשמינות, כן הוא באדם גם כן ברוחניות, כמו שכתוב גם

רז"ל⁴² 'תלמוד תורה כנגד כולם', אפילו כנגד 'עיון תפילה' - הרי שלמוד התורה הוא נעלה יותר מעבודת התפילה.

ומכל מקום - למרות גודל מעלת תלמוד תורה, קודם התפילה אסור לאכול⁴³, וקודם הלימוד מותר לאכול - ומזה נראה, לכאורה, שיש מעלה ויתרון בתפילה על לימוד התורה!

[וזהו שהולך ומבאר:]

וזהו מחמת כי האדם הוא 'עולם קטן'⁴⁴ - כמו שכתוב 'גם את העולם נתן בלבם', היינו, שכל מה שיש בעולם ישנו גם בכל אדם מישראל.

וכמו שיש בעולם יום ולילה, ביום מאיר האור, ובהעדר האור הוא בחינת לילה בגשמינות - כן הוא באדם גם כן ברוחניות - שיש מצב של אור וגילוי, וחושך והעלם, כי הוא 'עולם קטן' כנ"ל⁴⁵.

הנחות צמח צדק

י. ועיין מה שמבואר בד"ה 'באתי לגני' הנוכח לעיל. וזהו 'יונתי בחנוי הסלע כו', השמיעני את קולך, כי כשהיא ב'חנוי הסלע בסתר המדרגה', היא בחינת 'נאלמתי דומיה', ונקראת 'ונת אלם'. אכן, על ידי עסק התורה והמצוות - 'השמיעני את קולך כו', ממשיכים בחינת י"ה דהוי' וד'אלקים, שלא להיות בחינת 'אלם'. כן כתב בספר עץ חיים (דף ק"ג א'). ועל זה נאמר 'קול דודי דופק'. ועיין בפירוש הרמ"ז בזהר פרשת וארא (דף כ"ו א') גבי 'נאלמתי דומיה כו' - ואי אתער כו'. ובפרי עץ חיים שער הקדישים פרק ב', וריש פרק ג'.

41. זהר חדש פ' יתרו.
42. ריש פאה. שבת קכז, א.
43. ברכות י, ב. שו"ע או"ח ספ"ט, ג. ראה מאמרי אדה"ז פרשיות ע' תשמו. מאמרים הקצרים ע' שב ואילך.
44. ראה אבות דרבי נתן לא, ג.
45. לכללות המבואר לקמן, ראה בד"ה לכה דודי תרפ"ט

עצמותה, כך למעלה, בהמצוות נמשכת רק הארה אלקית ולא אור אין סוף ב"ה עצמו.

'למעלה עד אין קץ, ולמטה עד אין תכלית'⁴¹, הוא רק כח שם הוי' ברוך הוא.

כלומר, שעל ידי תורה ומצוות בכלל מגלים למטה את האמת של הקב"ה, שהוא נמצא בכל מקום למעלה ולמטה, ואין עוד מלבדו, וכל זה נעשה רק בכוח שם הוי' המלוכב בתורה ומצוות.

פרק ג

ביאור הפנימי מדוע אסור לאכול קודם התפילה

ב. ולבאר היטיב ענין עלייה זו, וגילוי זה על ידי תורה ותפילה - שעל ידי תורה נמשכת הארת שם הוי' מלמעלה למטה, ועל ידי תפילה נעשית התעלות האדם והנבראים לשם הוי' מלמטה למעלה, צריך לבאר [תחילה] מאמר

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה יט

כי אשב בחשך ה' אור לי, אפילו בעולם הזה הגשמי ה' מאיר בישראל, וכאשר מתפשט ומאיר בו כח נשמתו אזי נקרא יום, ובהסתלקות אור נשמתו מכונה בשם לילה,⁴⁷ לכן בלילה הוא בבחינת שינה לגמרי מחמת הסתלקות אור נפשו, ובבוקר בעמדו משינתו אזי כח נשמתו היא רק באפיו כי אין לה גילוי מחמת חומר ישות הגוף להאיר ולהתפשט בקרבו, ובכדי שלא יחזור להיות אין ואפס, השם יתברך מהוה ומחזיר לו נשמתו בכל בוקר כמו שכתוב

לשאוב חיות חדשה⁴⁷ (ולכן נקרא 'אחד בששים של מיתה'⁴⁸), ואז הגוף נמצא בחושך רוחני, ללא התגלות הנשמה (כל כך).

ובבוקר, בעמדו משינתו - כאשר נשמתו חוזרת משרשה להאיר שוב בגופו, אזי כח נשמתו היא רק באפיו - ועדיין איננה בגילוי בכל הגוף, כי אין לה גילוי - מחמת חומר ישות הגוף - להאיר ולהתפשט בקרבו.

- בלילה כשנשמתו הסתלקה מגופו אזי נעשתה התגברות גשמיות וחומריות הגוף. כי בעת השניה הגוף היה ללא הארת והתגלות הנשמה (משא"כ ביום כאשר מאירה בו נשמתו, שאין הגוף יכול להתגבר כל כך מחמת הארת רוחניות הנשמה בו). ולכן, כאשר הנשמה חוזרת להאיר לתוך הגוף בבוקר, איננה מאירה באופן מושלם מחמת חומר ישות הגוף שהתגבר בלילה.

ובכדי שלא יחזור [הגוף] להיות אין ואפס, השם יתברך מהוה ומחזיר לו - להגוף - נשמתו בכל בוקר, כמו שכתוב⁴⁹ "חַיִּים לְפָנָיו רַבָּה

כמו שכתוב⁴⁶ "גם כי אשב בחשך ה' אור לי", אפילו בעולם הזה הגשמי - מקום החושך וההעלם על אלקות - ה' מאיר בישראל - הרי שיש גם באדם מצב של חושך והעלם כאשר אלקותו יתברך איננה בגילוי, ולאידך מצב של אור - כאשר אלקות מאירה בו בגילוי.

[מבאר מתי, בפרטיות, ישנה הארה זו של

השם לבני ישראל, שאז נקרא בשם 'יום':]

וכאשר מתפשט ומאיר בו כח נשמתו, אזי נקרא 'יום', ובהסתלקות אור נשמתו מכונה בשם 'לילה'.⁴⁸

כאשר נשמתו מתגלית ונרגשת בו, אזי נקרא 'יום', ולאידך, כאשר נשמתו איננה מתגלית בו, מכונה בשם 'לילה'.

לכן, בלילה הוא בבחינת שינה לגמרי, מחמת הסתלקות אור נפשו - בזמן הלילה כאשר האדם ישן, אזי מצב הרוחני של הדברים נקרא חושך, כי בשעת השינה נשמתו מסתלקת למעלה לשרשה

הנחות צמח צדק

יא. ועיין מה שמבואר מענין זה בדר"ה 'תוספת אסתר' [תו"א מג"א צד, ד - חסידות מבוארת מועדים ח"ב ע' נז]. ועל פסוק 'ידעת היום והשבות כו' [לקו"ת פ' ואתחנן ז, ד ואילך]. ובדר"ה 'תחת אשר לא עבדת' [לקו"ת פ' תבוא מב, ד - חסידות מבוארת עבודת התפילה ע' כט].

47. ב"ר פי"ד, ט.

48. ברכות נ"ז, ב.

49. איכה ג, כג.

וד"ה לכה דודי תשי"ד (נדרסו בחסידות מבוארת ימי שמחה ע' רלא, ע' רעג) באריכות.

46. מיכה ז, ח.

חדשים לבקרים רבה אמונתך"י, פירוש כמו שאומרים המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, כי מלת בראשית הוא ברא"ת י"ש, רצונו לומר מזה שמחדש בכל יום הוא המהווה יש מאין, אך מחמת שנתגשם חיות הגוף מאד מאד אינו יכול לקבל הארת נשמתו בקרבו כי אם מעט מזער בבחינת אפיו, דהיינו שהנשמה האלקית אין לה גילוי בלבו וגופו מחמת חומר ישות הגוף, כיון שעדיין לא התפלל, שעל ידי התפילה שמבטל רצונו לרצון העליון ברוך הוא, והנה הרצון הוא מקור כל המדות והוא חיותן וקיומן, וזהו ענין מסירת נפש שמוסר רצונו בו, והדם הוא הנפש שהוא הרצון, לכן על ידי זה נמשכת הנשמה שהיא מבחינת שם הוי' ומתפשטת בכל הגוף, מה שאין כן קודם

אֱמוּנָתְךָ"י⁵⁰ - הקב"ה הוא נאמן להחזיר את הנשמה לאדם בכל בוקר עם חיות חדשה.

פירוש - לבאר את האמור לעיל בפרטיות יותר:

כמו שאומרים⁵⁰ 'המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית' - כי מלת 'בראשית' הוא 'בְּרֵאשִׁית' י"ש, רצונו לומר - הביאור בכך שהקב"ה מחדש בכל יום תמיד המעשה של בראת יש, מזה שמחדש בכל יום [את הנשמה] הוא המהווה 'יש' מ'אין' - להיות התהוות הגוף מ'אין' ל'יש' שלא יחזור להיות אין ואפס כמו קודם שנברא. כלומר, 'המחדש בכל יום תמיד' את הנשמה בכך שמחזיר אותה לגוף האדם בכל בוקר, ועל ידי זה 'בראשית' - בראת יש, נבראה ישות ומציאות הגוף שלא יחזור להיות אין ואפס.

אך - למרות שהקב"ה מחזיר לו את נשמתו בכל בוקר, מכל מקום, מחמת שנתגשם חיות הגוף מאד מאד - מאחר שנשמתו לא היתה מאירה

בו (כל כך) במשך כל הלילה, אינו יכול לקבל הארת נשמתו בקרבו, כי אם מעט מזער בבחינת 'אפיו' - כי עדיין אין הגוף כלי מוכשר וראוי להתגלות הנשמה, דהיינו, שהנשמה האלקית אין לה גילוי בלבו וגופו⁵¹ מחמת חומר ישות הגוף.

[וכעת יבאר כיצד ניתן להחליש את חומר ישות הגוף שיחזור להיות כלי ראוי שבו הנשמה יכולה להתגלות:]

כיון שעדיין לא התפלל.

שעל ידי התפילה, שמבטל רצונו לרצון העליון ברוך הוא, והנה, הרצון הוא מקור כל המדות, והוא חיותן וקיומן, וזהו ענין 'מסירת נפש' - שמוסר רצונו⁵² בו' [להשם], והדם הוא הנפש⁵³, שהוא הרצון, לכן, על ידי זה נמשכת הנשמה, שהיא מבחינת שם הוי', ומתפשטת בכל הגוף - כי עיקר חיות גופו באה מהדם, שהדם הוא הנפש, והרי הנפש היא הרצון, (כנאמר⁵⁴ 'אין

הנחות צמח צדק

יב. ועיין פרשת ויקהל (דף ר"ג סוף עמוד ב').

50. ושאר אבריו, עד שהאדם עושה פעולה מיוחדת לגרום לכך.

52. ראה תו"מ ח"ב ע' 72 הע' 35.

53. דברים יג, כג.

54. ראה ירמ' טו, א.

50. ברכת יוצר.

51. להעיר שלא מזכיר את המוח, כי כפי שיבואר להלן, כאשר נשמתו חוזרת בו בכל בוקר, אכן מתגלית במוחו, אבל לא יורדת להתגלות בכל מציאותו, היינו, לבו

לקומי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה כא

התפילה היא עדיין רק באפיו דהיינו שרק במוחו ושכלו מודה לה' אבל לא נתפשטה עדיין בלב בו,⁵⁵ וזהו שכתוב חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא אל תקרי במה אלא במה, פירוש חדלו לכם לשון הברלו עצמיכם, מן בחינת אדם כזה שנשמתו רק באפיו שלא יכלה להתפשט בכללות גופו, כי במה נחשב כמו הבמה נראה ונגלה הישות שלו ליש ודבר בפני עצמו, כן בו גם כן גברה חומר הישות שלו עד שאינו מתבטל כלל מפני

במידותיו מחמת הכרה זו, שכן, בבוקר כיון שנשמתו נמצאת רק במוחו ושכלו, יש בכוחו רק להודות להשם בשכלו בלבד.

וזהו שכתוב⁵⁶ "חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו, כי במה נחשב הוא" – אל תקרי 'במה', אלא 'במה'⁵⁷.

פירוש - לבאר את המשמעות הפנימית בכך בקשר להנ"ל:

'חדלו לכם', לשון הברלו עצמיכם.

מן בחינת אדם כזה שנשמתו רק 'באפיו', [היינו] שלא יכלה להתפשט בכללות גופו - עד ללבו ושאר אבריו.

[ומדוע יש להבדל ולהתרחק מאדם

כזה? -]

'כי במה נחשב' – כמו הבמה (מזבח שבונים חוץ למקדש להקריב עליו קרבנות) נראה ונגלה הישות שלו ל'יש' ודבר בפני עצמו - שהרי בולט מעל הארץ בגובה רב, כן בו - באדם כזה שנשמתו רק באפיו - גם כן נבדלה חומר הישות

נפשי אל האדם הזה שפירושו, רצוני). נמצא, שעל ידי שהאדם מוסר את רצונו להשם על ידי עבודת התפילה בכל יום, זאת אומרת שמוסר גם את הדם והגוף שלו להשם, ובמילא גופו נעשה כלי ראוי להתגלות הנשמה בקרבו, כי חומריות הגוף נתבטלה בכך שהגיע למסירת נפשו ורצונו להשם בשעת התפילה.⁵⁵

מה שאין כן קודם התפילה היא [הנשמה] עדיין רק באפיו - אינה בגילוי בכל מציאותו (לבו וגופו), דהיינו, שרק במוחו ושכלו מודה לה', אבל לא נתפשטה עדיין בלב בו' [ובשאר הגוף, כנ"ל].⁵⁶

כאשר אין הנשמה עדיין בגילוי בכל מציאותו, אלא רק באפיו, אין ביכולת האדם עדיין להרגיש ולחוש אלקות, כי אז נשמתו שורה רק במוחו ושכלו בלבד. ולכן מיד בקומו משינתו אומר 'מודה אני לפניך', ענין ההודאה על מציאותו יתברך בלבד, שהודאה באה רק משכלו, שמודה בשכלו במציאות השם, אבל עדיין אינו מתעורר

הנחות צמח צדק

יג. וכן פירש הרמ"ז פרשת תצוה (דף קפ"ב) על פי כתבי הארז"ל ענין 'אשר נשמה באפו'. ועיין בזה שם על פסוק זה בענין אחר. ועיין מה שמבואר על פסוק 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' - 'בתוך', היינו, שיותפם ענין קדושתו יתברך בלב האדם דייקא. ועיין מה שמבואר סוף ד"ה 'להבין ענין מה שאמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה כו', בענין: 'הבורע צריך שיראה איסור כנגד לבו'.

55. וכן הרצון הוא מקור המידות (כפי שמוכר בפנים), היינו, מאחר שהאדם רוצה בדבר מסוים מתעורר במידת האהבה אליו. ועל ידי שמוסר את רצונו להשם, והרצון הוא מקור המידות, הרי גם מידותיו נעשות כלים

56. ישע"י ב, כב.

57. ברכות יד, א. וש"ג.

אור ה' הוא אור נשמתו אשר באפיו, י' לכן אסור לאכול קודם התפילה כמאמר רז"ל לא תאכלו על הדם, לא תאכלו קודם שתתפללו על דמכם, בכדי שלא ליתן סטרא דדמא בישא לשלוט בו ושוב לא יכול להאיר בו כח נשמתו לגמרי.

לכן תקנו לנו ברכת השחר כמו מלביש ערומים מתיר אסורים המכין מצעדי גבר, מחמת שאצל אדם בחינת אדמה לעליון כל כחותיו אפילו להלביש

קודם שתתפללו על דמכם ('על הדם') - על חייכם, בכדי שלא ליתן סטרא דדמא בישא [צד של דם רע] לשלוט בו, ושוב לא יכול להאיר בו כח נשמתו לגמרי - אם אוכל בשעה שנשמתו אינה מאירה בו עדיין, אז הוא רק מחזק את חומר הישות שלו יותר ויותר, כי האכילה היא דבר גשמי שמעצם טבעה גורמת להתחזקות והתגברות הגשמיות והחומריות, ועל ידי זה שחומריות גופו נתחזקה ונתגברה עוד יותר, אין נשמתו יכולה להאיר בו לגמרי, אפילו לאחר שיתפלל (ואילו קודם לימוד התורה, הרי האדם כבר התפלל ונשמתו חזרה להאיר בו בגילוי, ולכן מותר לאכול, כי אין כל חשש שהאכילה תשפיע בחומר גופו להתגבר ולשלוט בו).

פרק ד

ביאור הפנימי בברכות השחר ומדוע אומרים אותן קודם עבודת ק"ש

לכן - בגלל ההתגברות המיוחדת של חומריות הגוף בבוקר, תקנו לנו ברכת השחר⁵⁹, כמו 'מלביש ערומים' 'מתיר אסורים' 'המכין מצעדי גבר', מחמת שאצל אדם - בחינת 'אדמה'

הנחות צמח צדק

יד. ועיין מה שמבואר על פסוק 'בעלי במות ארנון'.

שלו - שהוא בבחינת 'במה', עד שאינו מתבטל כלל מפני אור ה' - הוא אור נשמתו אשר באפיו. י'

כאשר נשמתו איננה מאירה בכל גופו, אזי אין האדם מתבטל כלל. כי אף שאז יכול להגיע להודאה בהשם, אבל אין זה פועל בו שינוי וביטול, כי אינה נוגעת אל האדם, אלא היא כמו דבר רחוק ממנו שמבינו באופן שכלי בלבד ללא שום שייכות ויחס למציאותו הפרטית (וכמו שרואים שיכול להיות אדם המודה במציאות השם ומאמין בו, ובה בשעה עובר עבירות, כי הודאה בלבד אינה מספיקה, אלא צריך להביא את הדברים למטה ללבו שירגיש בזה גם כן, ואז יפעל עליו שינוי בהנהגתו).

ויש להבדל ולהתרחק מאדם כזה שהוא יש ומציאות בפני עצמו, כי אין לו ביטול להשם ולאור נשמתו, ולא טוב להתחבר עם איש כזה.

[לפי זה יובן הטעם שאסור לאכול קודם

התפילה דווקא, משא"כ קודם לימוד התורה:]

לכן - כיון שאין נשמתו מאירה בו עדיין קודם התפילה, אסור לאכול קודם התפילה, כמאמר רז"ל⁵⁸: "לא תאכלו על הדם" - לא תאכלו

ח"א ע' 152).

59. ברכות ס, ב.

58. ויקרא יט, כו. ברכות י, ב. ראה ביאור באוה"ת דרושים לר"ה ע' א'תלו. ולהעיר מתו"מ חכ"ה ע' 36 (לקו"ש

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה כג

בגד ומנעל הכל הוא כח שם הוי' ברוך הוא ואין דבר חוץ ממנו, ^{טו} הגם כי פ א הברכות הם מדרבנן, מכל מקום הם קודם מחמת שהם הכנה לקריאת שמע דאורייתא שהוא גילוי אמיתית שם הוי', אשר הוא באמת אין עוד זולתו למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית, ועל ידי התבוננות מקודם בברכות

הנשמה (ששלימות גילוי זה תהיה בשעת התפילה).

הגם כי הברכות הם מדרבנן!

- היינו, שהם רק מדרבנן, ומדוע אומרים אותן קודם התפילה, שעיקרה עבודת קריאת שמע, שהיא מדאורייתא, ולכאורה צריכים להקדים אותה כי היא העיקר!

מכל מקום, הם קודם - לפני עבודת התפילה, מחמת שהם הכנה לקריאת שמע דאורייתא - הם התחלת ההכנה לשלימות התגלות הנשמה שתהיה בקריאת שמע, שהוא גילוי אמיתית שם הוי', אשר הוא באמת אין עוד זולתו, למעלה עד אין קץ ולמטה עד אין תכלית - אין דבר חוץ ממנו, לא למעלה ולא למטה.

הנחות צמח צדק

טו. ועיין לעיל על פסוק 'מה יפו פעמך בנעלים' [נדפס לקמן בש"ש מג, ב (וראה להלן האזינו עג, ג שו"ה קדושים, ובהנסמן בה"מ"מ לשם בלקו"ת)].

לש"ש ממשיכים עיי' גילוי אלקות וכמו כד סיים מסאני מברך שעשה לי כל צרכי, דעיי' לבישת מנעלים ממשיכים להיות מה יפו פעמך בנעלים דמט"ט נק' נעלא דשכינתא וכן סנדל ומבוא' בלקו"ת בד"ה מה יפו פעמך שזהו בחי' הפרסא המפסקת בין אצ"י לבי"ע החופה על הרגל בחי' מל' להיות העולמות בחי' גבול כו'. ומה יפו פעמך בנעלים הוא שגם בהנעלים יהי' היופי דפעמך שיהי' בחי' הגילוי ועל ידי הנעלים יהי' באפשר לקבל, (ועי' והדריך בנעלים וכמ"ש במ"א) הרי שגם בעניינים שאינם מצות ממשיכים עיי' גילוי אלקות. וזהו דוקא בישראל כנ"ל בשם המדרש, וזהו אחד אין כיוצא בו. וכי"ז הוא משום שכך בחר הוי' להיות לו לעם גוי' וידוע שזהו הבחירה בעצם בנשי' לא משום קיום התומ"צ וכמ"ש רק באבותיך חשק הוי'. ועל כן יש בכחם להמשיך על ידי המצות שלהם בחי' המצות שלמעלה וגם בכל דבר שעושים בכוונה לשם שמים גם שאינו מצוה ממשיכים עיי' גילוי אלקות. כי הם גוי אחד בארץ בענייני ארץ עכ"ל.

לְעֵלְיוֹן⁶⁰ - 'אדם' מלשון 'אדמה', שהוא דומה לאלקות (עליון), לפי שנברא בצלם ודמות שלמעלה - כל כחותיו, אפילו להלביש בגד ומנעל⁶¹ - שהם דברים פשוטים, הכל הוא כח שם הוי' ברוך הוא - ובאים מכוח נשמתו, ואין דבר חוץ ממנו.^{טו}

- היינו, על ידי שמברכים ברכות אלו ומודיים להשם על הכוח שנותן לנו לעשות אפילו דברים פשוטים, באים להכרה שכל הכוחות של האדם באים מאיתו יתברך, ואין דבר חוץ ממנו ממש. וברכות אלו מברכים קודם התפילה כדי להתחיל להחליש ולבטל את חומריות הגוף וישותו, שבזה מחדירים את ההכרה הזאת לתוך הגוף כדי לזכך אותו ולהעלותו שיהיה כלי מוכשר להתגלות

60. ישע"י יד, יד. ראה עבוה"ק ח"א חלק היחוד פי"ז. של"ה תולדות אדם ג, א. מאמרי אדה"א דברים ח"א ע' קכב. וש"נ. בראשית ע' קסב. וש"נ.

61. ראה ד"ה את הוי' האמרת תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' תר"ב ואילך וד"ה כל המאריך תרפ"ו (סה"מ תרפ"ו ע' קנא ואילך). ד"ה מים רבים תשי"ז (סה"מ מלוקט ח"א ע' סא - תו"מ חח"ח ע' 207) וז"ל: "ועניין אחד אין כיוצא בו הוא דאי' במד"ר ע"פ חטא חטאה ירושלים וכי עכו"ם אינם חוטאים אלא שעכו"ם אינם כלום דעשייתם אינו מעלה ומוריד כלל. אבל ישראל כל דבר טוב שעושים אף שאינו מצוה ממש ה"ה ממשיכים עיי' אלוקות וכדאי' בזהר בהינוקא שא"ל חמינא בריחא דלבושיכו דלא קריתון ק"ש. והיינו מפני שעסקו בהכנסת כלה ועיי' המשיכו אותה המשכה שעיי' ק"ש דה' אלקינו ה' אחד הוא יחוד או"א ויחוד זו"נ, וכמו"כ עיי' יחוד חו"כ נעשה היחוד למעלה וכמא' איש ואשה י-ה שורה ביניהם ולכן מברכים עיי' ז' ברכות. ואפילו בדברים שאינם מצוה כלל אם הוא בכוונה

יכול לבוא לזה בקריאת שמע באמרו בתחילה ברוך אתה ה' אלהינו, ברוך הוא כמו בריכת המים לשון המשכה, שאנו ממשיכים אור אין סוף ברוך הוא אשר הוא בהעלם והסתור להיות בבחינת גילוי בישראל ובמקור כנסת ישראל, לכן אנו מבקשים ברוך אתה, שיהיה הוי"ה ברוך הוא נמשך בבחינת אתה שהוא נוכח פירוש בגילוי, כמו שבאמת הכל בטל לפניו לגמרי, כמו שכתוב אני ה' לא שנית רק אצלינו נדמה לנו הגשמות ליש, אבל אצלו יתברך כל

בישראל - למטה, ובמקור כנסת ישראל - למעלה, מלכות דאצילות.

וזוהי המשמעות הפנימית בכך שמברכים את השם, היינו, שממשיכים אותו מלמעלה למטה. כי אור אין סוף ב"ה עצמו הוא למעלה מגילוי, שהוא אין סוף ובלי גבול שזהו למעלה מהשגת ותפיסת העולמות והנבראים המוגבלים, ועל ידי הברכה פועלים את המשכת אור אין סוף ב"ה מלמעלה למטה, לבוא בגילוי בנשמות ישראל ובמקורן במלכות דאצילות.

לכן - בגלל שתוכן הברכה הוא המשכת אור אין סוף ב"ה מהעלם אל הגילוי, אנו מבקשים: 'ברוך אתה [הוי"]', שיהיה 'הוי"ה' ברוך הוא - אור אין סוף עצמו - נמשך בבחינת 'אתה', שהוא נוכח - כמדבר לאדם העומד מיד לפניו, פירוש, בגילוי.

[יבאר איך גילוי זה של אור אין סוף ב"ה

בא לידי ביטוי אצלינו:]

כמו שבאמת הכל בטל לפניו לגמרי - שאין לכל המציאות תפיסת מקום לגבי הקב"ה עצמו וכאילו אינה קיימת לפניו כלל.

כמו שכתוב⁶⁶ "אני ה' לא שְׁנִיתִי" - שאין

ועל ידי התבוננות מקודם בברכות, יכול לבוא לזה - לגילוי אמיתית שם הוי" - בקריאת שמע, באמרו בתחילה - בברכות השחר: 'ברוך אתה ה' אלהינו'.

[ממשיך לבאר את התוכן הפנימי וההתבוננות שצריכה להיות באמירת 'ברוך אתה הוי' אלקינו' בברכת השחר, שהיא ההקדמה הדרושה כדי לבוא להתגלות אמיתית שם הוי' בק"ש:]

'ברוך' - הוא כמו בריכת המים⁶², לשון המשכה⁶³.

ברכה היא לשון המשכה, כמאמר רז"ל⁶⁴ 'המברך את הגפן', פירוש, שמוריד וממשיך ראש הגפן למטה ונוטעו שוב בארץ כדי שיצמח ממנו גפן אחר (וכן נאמר⁶⁵ 'ויברך את הגמלים', היינו, שהורידם למטה בארץ). וכן ברכה מלשון בריכת מים, שעניינה המשכת מים מים או נהר גדול לתוך בריכה קטנה, שזהו ענין המשכת המים ממקום למקום.

[כלומר:]

שאנו ממשיכים אור אין סוף ברוך הוא, אשר הוא בהעלם והסתור, להיות בבחינת גילוי

לקו"ת ואתחנן ב, א. ביאורי הזהר עקב קיט, ד. תו"ח בשלח ח"א קס, ג. וש"נ. סה"מ תר"ם ח"א ע' רלח. וש"נ.

64. כלאים פ"ז מ"א.

65. בראשית כ"ד, י"א.

66. מלאכי ג, ו. וראה חסידות מבוארת-מועדים ח"ב ע'

62. ראה שערי אורה [לר"י גיקטלייא] שער א (ה, א). תו"א שמות ד"ה הבאים ישרש יעקב, ובחסידישע פרשה שם. לקו"ת תזריע כב, ג. פ' ראה כט, א. מאמרי אדה"א הנחות תקע"ז ע' רסב. וש"נ. סה"מ תרל"ח ע' צז. וש"נ.

63. ראה גם זח"ג רע"מ עקב ער, סע"ב. תו"א מקץ לז, ד.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה כה

הגשמיות אפס ותהו נחשבו לו.

פירוש הוי"ה הוא אלהינו, כמו אילי הארץ פירוש הוא כוחנו ממש, כי גם כל כחות הגוף הנדמה לנו שהם טבעיים, אבל אצל ישראל הם הכל כח הוי' ברוך הוא, כי הנה פרעה אמר לא ידעתי את הוי' שלא ידע רק שם אלקים, ואמר עזב הוי' את הארץ, כי הכל יודעים ומודים שיש אלהים

ממש - היינו, שבחינת הוי' היא הכוח והחיות שלנו, של בני ישראל.

כי גם כל כחות הגוף הנדמה לנו שהם טבעיים, אבל אצל ישראל הם הכל כח הוי' ברוך הוא - כנ"ל, שגם הכוח לעשות דברים פשוטים כהלכות בגד ומנעל, הכל הוא כוח שם הוי' ב"ה, היינו כוח נשמתו שהיא למעלה מהטבע והגבול. וזהו שהוי' דווקא שלמעלה מהטבע, הוא 'אלקינו', הכוח והחיות שלנו, של עם ישראל דווקא, כי בהם מלוכשת נשמה קדושה מבחינת שם הוי' ב"ה שלמעלה לגמרי מהטבע.

[יבאר מדוע ענין זה ש'הוי' אלקינו' שיין רק לבני ישראל, ולא לשאר אומות:]

כי הנה, פרעה אמר⁶⁹ "לא ידעתי את הוי'" - הוי' דווקא, שלא ידע רק שם 'אלקים' - לא היה לו ידיעה והכרה בבחינת האלקות שלמעלה מהטבע, היינו, אור אין סוף ב"ה עצמו - הוי', אלא רק בשם אלקים המורה על דרגת האלקות המוגבלת המתלבשת בתוך כל העולמות והנבראים, שורש הטבע.

ואמר⁷⁰ "עזב הוי' את הארץ" - פרעה חשב שאין לארץ הגשמית שום שייכות עם שם הוי' העליון, אור אין סוף ב"ה עצמו.

בהקב"ה שום שינוי על ידי התהוות הבריאה, שכמו שקודם הבריאה הוא היה המציאות היחידה, כך הוא גם עכשיו, כי הכל בטל אצלו וכאילו איננו קיים כלל.

רק אצלינו נדמה לנו⁶⁷ הגשמיות ל'יש' - מחמת הצמצום וההעלם והסתתר על אורו יתברך כדי שהנבראים לא יתבטלו ממציאותם.

אבל אצלו יתברך כל הגשמיות אפס (דבר שאין בו ממש (מצו"צ)) וְתָהוּ (ענין ריקות (שם)) נֶחֱשָׁבוּ לוֹ⁶⁸.

- ובאמירת 'ברוך אתה הוי'" מבקשים שאמת זו (הוי') תתגלה גם אלינו (אתה), שגם מלמטה למעלה נראה את האמת האלקית שכל המציאות בטלה ואינה נחשבת למאומה לגבי אור אין סוף ב"ה.

פרק ה

'הוי' אלקינו' - בבני ישראל הוי' ממש הוא אלקינו, כוחנו וחיותנו

[מבאר המשך נוסח הברכה - ('ברוך אתה)

הוי' אלקינו:]

פירוש הוי"ה הוא 'אלהינו', כמו "אילי הארץ" - לשון כח, פירוש, [הוי'] הוא כוחנו

ע"ג באריכות. ושם משל מהה"מ ממעזריטש בעניין זה, וביאור של כ"ק אדמו"ר הצ"צ בהמשל עיי"ש.

67. ראה תניא פ"כ המשל מהעדר תפיסת מקום של דיבור אחד לגבי מהות ועצמות הנפש. וראה תניא שער

היחוד פ"ג ואילך.

68. ראה ישעי' מ, יז.

69. שמות ה, ב.

70. יחזקאל ח, יב. ט, ט.

אלא שמחשיבים כח עצמותם וכל חיות העולם ליש' ודבר נפרד בפני עצמו כמו שהם חוץ לאלהות, דקרו ליה אלהא דאלהיא, כאשר באמת כל השפעותם הוא רק על ידי ע' שרים, הגם דכתיב מי לא יראך כו' ובכל מלכותם מאין כמוך משמע שגם עובדי כוכבים אומרים שאין כמוך, מכל מקום כתיב רם על כל כו', פירוש שהוא מרומם מעובדי כוכבים ומזלות ואינו משפיע להם כי אם על ידי ע' שרים המקבלים יניקה וחיות מבני אלים שהם המלאכים דעשיה שמהם נמשך כח וחיות השפעת עולם הזה כנ"ל, לכן אין להם כח

רק על ידי ע' שרים - שכוחם אינו בא מעצמם, אלא ממקור עליון, ע' השרים העליונים, והם מקבלים ממקור גבוה יותר, עד שכולם מקבלים את כוחם מהקב"ה בעצמו.

הגם דכתיב⁷³ "מי לא יראך כו' [מלך הגוים]", "ובכל מלכותם מאין כמוך" - משמע שגם עובדי כוכבים אומרים ש'אין כמוך' - אין כמו הקב"ה עצמו, ולכאורה זהו בניגוד להאמור לעיל "שמחשיבים כח עצמותם וכל חיות העולם ליש' ודבר נפרד בפני עצמו, כמו שהם חוץ לאלהות".

מכל מקום, כתיב⁷⁴ "רם על כל כו' [גוים הוים]", פירוש, שהוא מרומם מעובדי כוכבים ומזלות, ואינו משפיע להם כי אם על ידי ע' שרים - כחות עליונים שהם שורש חיות שבעים אומות העולם, המקבלים יניקה וחיות מ'בני אלים' - שהם למעלה מהע' שרים, שהם המלאכים דעשיה, שמהם נמשך כח וחיות השפעת עולם הזה, כנ"ל - כלומר, אף שהגוים מודים ואומרים שאין כמו הקב"ה, ושהוא 'אלקי האלקים', מכל מקום, הקב"ה הוא מרומם ונבדל מהם, כי השפע והחיות הבא מאיתו להחיותם צריך לבוא דרך דרגות רבות ואמצעים רבים עד שמגיע ונמשך בהם. ומשום כך, כאשר בסופו של דבר החיות מגיעה בהם, היא נרגשת כדבר נפרד משורשה

כי הכל יודעים ומודים שיש 'אלהים' - כח וחיות אלקי המתלבש בתוך העולם ובכל הנבראים להשפיע בהם חיות וקיום.

אלא שמחשיבים כח עצמותם וכל חיות העולם ליש' ודבר נפרד בפני עצמו, כמו שהם חוץ לאלהות.

אף שמודים שישנה בחינת אלקים, מכל מקום מחשיבים את החיות הזו ליש' ודבר נפרד בפני עצמו, כמו שחיות זו היא חוץ מאלקות. במילים אחרות, יודעים שיש בהם חיות רוחנית אלקית, אבל סוברים שחיות זו מנותקת לגמרי משרשה באלקות, והפכה להיות שלהם, כוח אישי שלהם (ע"ד לשון הפסוק⁷¹ "ואמרת בלבבך כוחי ועוצם ידי" וגו'). וכן לגבי חיות העולם, שמחשיבים אותה לדבר נפרד מעצמות אלקות.

ד'קרו ליה אלהא דאלהיא⁷².

שהגוים קוראים אותו יתברך 'אלקי האלקים', היינו, שמודים שהוא השורש והמקור לחיות הכל, אבל סוברים שהקב"ה כאילו עזב את הארץ, היינו, שגם החיות המלוּבשת בהם ובתוך כל העולמות נחשבת ל'אלקים' נפרד מהקב"ה, שיש לה כוח בפני עצמה חוץ מהקב"ה, שהוא רק אלקי האלקים.

כאשר באמת כל השפעותם [של הגוים] הוא

71. דברים ז, י"ב.

72. סוף מנחות.

73. ירמ' י, ז.

74. תהלים קיג, ד.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה כז

וחיות כי אם להיות יש ודבר נפרד בפני עצמו, אבל לא כן עם בני ישראל כי חלק הוי' עמו נשמות ישראל מעצמות הוי' ברוך הוא, לכן אצלנו הוא הוי' אלהינו, פירוש הוא כוחנו וחיינו בלי שום אמצעי כלל^{טז}, לכן בודאי מהראוי לבטל רצוננו לגמרי מפני רצונו יתברך, כמאמר רז"ל בטל רצונך כו' כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, פירוש כשאני עמך שהי"ה הוא אלהינו, אזי לא חפצתי בארץ בארציות כי אין בה לא חפץ ולא רצון ותשוקה כלל.

העליון, כי כבר עברה ירידות גדולות וצמצומים רבים. ולכן, אצל הגוים הקב"ה נרגש נבדל ומרומם מהם.

- ולכן גם כל הכוחות שלנו הנראים טבעיים, באמת הם למעלה מהטבע, כי באים מבחינת הוי' ממש.^{יז}

לכן - מאחר שמקבלים חיותם דרך אמצעים רבים, אין להם כח וחיות כי אם להיות 'יש' ודבר נפרד בפני עצמו - היינו, כתוצאה מהאופן שבו נמשכת להם חיותם אין ביכולתם להיות אחרת, כי חיותם נמשכת בהם דרך אמצעים רבים, וכאמור שנרגשת כדבר נפרד משורשו, ולכן "מחשיבים כח עצמותם וכל חיות העולם ל'יש' ודבר נפרד בפני עצמו, כמו שהם חוץ לאלהות" (ל' המאמר לעיל).

אבל לא כן עם בני ישראל, "כי חלק הוי' עמו"⁷⁵, נשמות ישראל מעצמות הוי' ברוך הוא - ולא בדרך אמצעים רבים (ע' שרים, 'בני אלים' וכו'), ולכן אין הקב"ה נבדל ומרומם מהם כמו שהוא אצל הגוים.

לכן אצלנו הוא הוי' אלהינו, פירוש, [הוי' עצמו] הוא כוחנו וחיינו, בלי שום אמצעי כלל^{טז}

כמו שכתוב⁷⁸ "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ".

- פירוש, כשאני 'עמך', [היינו] ש'הי"ה' הוא 'אלהינו' - כוחנו וחיותנו, הרי שאנו מאוחדים עם הוי', 'עמך', אזי 'לא חפצתי בארץ' - בארציות, כי אין בה לא חפץ ולא רצון ותשוקה כלל - כי מדוע ירצה בהם כאשר אינם אלא דברים טפלים לחיותו האמיתית הבאה משם הוי'.

הנהות צמת צדק

טז. ועיין מזה בפירוש הרמ"ז ריש פרשת האזינו, בענין: 'כי חלק הוי' עמו'. יז. ועיין בפרשת משפטים (צ"ו א').

75. דברים לב, ט.
76. ראה ד"ה ביום עשתי עשר יום תשל"א (סה"מ מלוקט ח"ג ע' צט) וש"נ.
77. אבות ב, ד.
78. תהלים עג, כה.

וזוהו פירוש שמע ישראל, שמע הוא לשון הבנה, הוי' אלקינו הוי' אחד, רצונו לומר כאשר הוא מבין באמת שהוי' הוא אלהינו כל חיות וכחות שלנו הם כח הוי' ברוך הוא, אז הוא אחד פירוש אין עוד מלבדו כי כל הכחות בטלים למקור לגמרי.⁷⁹ וזהו שאמרו רז"ל כל המאריך באחד, פירוש

פרק ו

מדוע ההתבוננות של הוי' אלקינו מביאה להכרה ש'ה' אחד'

[מובא לעיל שהדרך להגיע להארת והתגלות עצמות שם הוי' ב"ה היא על ידי העבודה של קריאת שמע. וזהו שהולך ומבאר:]

וזוהו פירוש "שמע ישראל"⁷⁹.

'שמע' – הוא לשון הבנה⁸⁰ – היינו, שכל יהודי באמרו 'שמע ישראל' צריך להבין ולהתבונן במה שכתוב אחרי זה, כפי שממשיך.

"הוי' אלקינו, הוי' אחד" – שלכאורה היה יכול לומר בדרך קצרה⁸¹ 'הוי' אלקינו אחד'.

– רצונו לומר, כאשר הוא מבין באמת ש'הוי' ה'

הוא 'אלהינו' – כל חיות וכחות שלנו הם כח הוי' ברוך הוא – שמגיע להכרה אמיתית וברורה במשמעות דבר זה שהוי' ממש הוא אלקינו.

אז הוא [יתברך, הוי'] 'אחד', פירוש, "אין עוד מלבדו"⁸², כי כל הכחות בטלים למקור לגמרי.⁸³

כשמבין באמת שהוי' הוא אלקינו, כל חיות כחות שלנו הם כח הוי', על ידי זה יבוא להכרה ש'הוי' אחד', היינו, שאין עוד מציאות אמיתית מלבדו יתברך, שהרי אם הוי' הוא הכוח והחיות של הכל וכל הכחות בטלים לגמרי למקורם, אז ממילא 'הוי' אחד', הוא המציאות האמיתית היחידה.

וזוהו שאמרו רז"ל⁸³: 'כל המאריך באחד' – לפי

הנחות צמח צדק

יח. ועיין מה שמבואר על פסוק 'ולא אבה הוי' אלקיך' [לקו"ת תצא לח, ג]: שבכל נפש יש בחינת והארה משם הוי' ממש. וב'ספר של בינונים' [תניא], באגרת התשובה פרק ד' – גם שם מבאר ענין שם הוי' בנפש האדם, 'כי חלק הוי' עמו'. וזהו הפירוש דשם הוי' הוא כוחנו וחיינו בו' – שיש בנו הארה משם הוי' ממש, כפי שמבואר במקומות האמורים. מה שאין כן העולמות, ואפילו המלאכים, חיותן הוא משם 'אלהים', ולכן נקראים 'בני אלהים' או 'בני אלים'. עיין שם באגרת התשובה שם [פרק ד]. ועיין מה שמבואר בד"ה 'מה טובו' [לקו"ת בלק עג, ב. וראה בבאורנו בזה]. ובד"ה 'בפרשת נסכים' [לקו"ת שלח מ, ב]. וזהו "אשריך ישראל מי כמוך, עם נושע בהוי'" (דברים לג, כט) – אין מי שדומה להם מאחר שיש בהם הארת שם הוי', [וזהו] פרשת אמור (דף צ"ד סוף עמוד א) פירוש: "מי כמוך באלים הוי'", דהיינו, מה ששם 'הוי' הוא למעלה משאר השמות 'אל' ו'אלקים' בו', שהם בחינת חיצוניות לגבי שם הוי'. ועיין מה שמבואר מענין זה בד"ה 'אם בחרת קדמה בו' [לקו"ת תזריע כב, ב ואילך].

ועוד. ובזהר (אידרא רבא) ח"ג קלח, ב: 'שמע, כלומר: הבן'.

81. ראה המשך תרס"ו (בהוצאה החדשה) ע' תקסה וש"נ. וראה סה"מ עת"ר ע' שצו (הוצאה חדשה).

82. דברים ד, לה.

83. ברכות יג, ב.

79. דברים ו, ד. בהבא להלן ראה חסידות מבוארת עבודת התפילה ע' רכט, וע' רנח. חסידות מבוארת מועדים ח"א ע' קלה.

80. כמו 'דבר כי שומע עבדך' (שמואל-א ג, י) – מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ג (ע' תרעז), ובכמה מקומות. וראה רש"י מקץ מא, טו: 'תשמע, לשון הבנה והאזנה'.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה כט

שמאריך ומתבונן איך הו"ה הוא אלהינו בכדי שיראה שהוא אחד אמיתי אז מאריכין לו כו'. וזהו פירוש קרוב הוי' לכל קראיו, שאנו קוראים אותו יתברך שלא יהיה בבחינת רם ח"ו, אלא שיתגלה ויהיה בבחינת אלהינו כמו שבאמת הוא כן, אז הוא קרוב מאד ויכול לבוא לואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, מאחר שכבר נתבטלו כל רצונותיו ולא נשאר כי אם רצון השם, ואז יוכל

שאלקות לא תהיה דבר רחוק ממנו ולא נרגשת בו, אלא שיתגלה ויהיה בבחינת 'אלהינו' - שיהיה בגילוי איך שהו"ה הוא כל הכוח והחיות שלנו, כמו שבאמת הוא כן.

אז - כאשר אכן מתגלה שהו"ה הוא אלקינו, הוא קרוב מאד - הוי' הוא קרוב מאד, כי אז אין דבר זה בהעלם בתוכו ובלתי נרגש, אלא בנוסף לכך ש'הו"ה אלקינו' מצד טבע נפשות ישראל, נתגלה ונרגש בו אמת זו.

ויכול לבוא ל"ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך"⁸⁶.

ועל ידי שבא לידי גילוי אצלו שהו"ה הוא אלקינו, יכול לבוא למה שנאמר אחרי 'שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד' - 'ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך', היינו, אהבת השם עם כל הלב ממש, כפי שממשיך לבאר את הטעם לכך.

מאחר שכבר נתבטלו כל רצונותיו, ולא נשאר כי אם רצון השם - כי על ידי ההתבוננות ב'שמע ישראל' הנ"ל וההכרה ש'אין עוד מלבדו' הגיע לביטול כל הרצונות הזרים (כנ"ל, שעל ידי שהוא 'עמך', 'הוי' אלקינו', ממילא 'לא חפצתי בארץ'), ואז הרי כל לבו עסוק ומעורב באהבה זו, ללא שום פינה בו שפונה לאהבה אחרת חוץ מאלקות, אהבה 'בכל לבבך'.

פשוטו הפירוש הוא שמאריך באמירת הד' של תיבת 'אחד' כדי לכוון בה שהקב"ה הוא המלך למעלה ולמטה ובד' רוחות העולם.

פירוש - לבאר ענין האריכות ב'אחד' על פי חסידות:

שמאריך ומתבונן איך הו"ה ה' הוא 'אלהינו', בכדי שיראה שהוא 'אחד' אמיתי.

היינו, שמאריך בהתבוננותו בתוכן מילת 'אחד', שהקב"ה הוא המציאות האמיתית היחידה. והדרך לבוא להכרה זו היא על ידי שבתחילה מתבונן במה שכתוב לפני כן - 'הוי' אלקינו' - שהו"ה הוא כל הכוח והחיות שלנו, ועל ידי זה כיכר ש'הוי' אחד', שאין עוד מלבדו, כנ"ל.

אז 'מאריכין לו כו' [נימיו ושנותיו].

וכאשר אמנם מגיע להכרה זו ורואה ש'הוי' אחד' ממש, ואין עוד מלבדו, אז יקויים בו המשך דברי רז"ל 'מאריכין לו ימיו ושנותיו', שכשם שהוא האריך בהתבוננות ענין 'אחד', כך במידה כנגד מידה, הקב"ה יתן לאדם את שכרו באריכות ימים ושנים⁸⁴.

וזהו פירוש 'קרוב הוי' לכל קראיו'⁸⁵.

- שאנו 'קוראים' אותו יתברך שלא יהיה בבחינת 'רם' ח"ו - כמו שהוא אצל הגוים, היינו,

שיגיע לאהבה גדולה מאד.

⁸⁵ תהלים קמה, יח.

⁸⁶ דברים ו, ה.

⁸⁴ להעיר, שבמקום אחר מבואר ענין זה על פי חסידות, ש'ימיו' קאי על מידת האהבה של האדם, וכאשר אכן מאריך בהתבוננות ב'אחד' אזי אהבתו 'תתארך' ותתרבה,

להתפלל כמו שכתוב רצון יראיו יעשה אז ואת שועתם ישמע ויושיעם.

ג. אבל כתיב לכל אשר יקראוהו באמת, ואין אמת אלא תורה, כי באמת הוא הודו על ארץ ושמים שמים וארץ הם רק בחינת הוד וזיו, אבל הנשמות הם פנימיות העולמות פנימיות חכמה, והנה מלכות פה תורה שבעל

להיות קרוב להוי', והעבודה המבוארת לעיל אינה מספיקה לגרום לקירוב זה.

כי באמת הוא "הודו על ארץ ושמים"⁹¹ – 'שמים' ו'ארץ' הם רק בחינת 'הוד' וזיו – שורש חיות כל העולמות עליונים (שמים) ותחתונים (ארץ) אינו אלא מזיו והארה אלקית בלבד, היינו, הארה חיצונית ומועטת המתפשט מאיתו.

אבל הנשמות הם 'פנימיות העולמות' (כנ"ל), פנימיות חכמה – לעומת שורש חיות העולמות, הנה, הנשמות קשורות לדרגה נעלית יותר באלקות, כי הן כוונת ומטרת הבריאה (פנימיות העולמות), היינו, ששרשן מפנימיות חכמתו יתברך ממש. וזהו מה שמבואר ש'הוי' אלקינו, שבחינת הוי' ממש, פנימית החכמה, הוא הוא אלקינו. אבל יש דבר נעלה יותר שעל ידו ניתן להגיע לתכלית הקירוב להשם, כפי שממשיך.

[ממשיך לבאר אשר על אף גודל מעלת

נשמות ישראל, בכל זאת על ידי התורה ניתן להגיע לשיא הקירוב להשם, קרוב יותר אפילו מאשר הנשמה מצ"ע, אע"פ שבאה משם הוי' ב"ה⁹²]

ה' ממש להיות לאחדים ומיוחדים ביחוד גמור, רק היא דבר בפני עצמו" (משא"כ התורה והמצוות "היו לאחדים ממש ביחוד גמור" ברצון העליון).

ואע"פ שגם הנשמה "נמשכה ממחשבתו וחכמתו ית'" שהיא וחכמתו אחד "כנ"ל ריש פרק ב) – מכל מקום אין הנשמה עצמה חכמתו ית', רק שרשה ומקורה משם, והיא ירדה להיות "דבר בפני עצמו", כלשון רבינו (תו"א חיי שרה טז, א): "הנשמה עיקר שרשה מבחינת אלקות ממש, רק שנשתלשלה בירידתה להיות נברא יש ודבר בפני עצמו". ולכן נקראת חלק אלוך' ממעל, "חלק נבדל מן

ואז – לאחר שמגיע לביטול זה ואהבה זו, יוכל להתפלל, כמו שכתוב⁸⁷ "רצון יראיו יעשה", אז – "ואת שועתם ישמע ויושיעם" – הקב"ה עושה וממלא את הרצון של אלו היראים ממנו ובטלים אליו, ואם האדם הגיע לביטול זה אפשר שיתקיים בו המשך הכתוב 'ואת שועתם ישמע ויושיעם', שהקב"ה ישמע להתפילות שלו ואכן ימלא אותן.

פרק ז

השלמת תכלית כוונת הבריאה דווקא ע"י עסק התורה

ג. אבל כתיב⁸⁸ "לכל אשר יקראוהו באמת", ואין 'אמת' אלא תורה⁸⁹.

אף שמבואר לעיל שהקב"ה הוא קרוב לכל אדם הפועל התגלות שם הוי' בקרבו על ידי העבודה האמורה ('קרוב הוי' לכל קוראיו'), בכל זאת, נאמר בהמשך אשר האדם יכול לזכות להיות קרוב להוי' בתנאי ש'יקראוהו באמת', ואין אמת אלא תורה (כנאמר⁹⁰ 'אמת קנה ואל תמכור' דקאי על התורה), היינו, שרק על ידי עסק התורה ניתן

⁸⁷ שם יט.

⁸⁸ שם יח. וראה תניא ספלי"ז. וד"ה קרוב ה' תרכ"ז (סה"מ תרכ"ז ע' שמ"ז ואילך). וד"ה קרוב תשח"י (תו"מ חכ"ג ע' 23) ויש"נ.

⁸⁹ ירושלמי ר"ה ג, ח. תדא"ז פכ"א. ועוד.

⁹⁰ משלי כ"ג כ"ג.

⁹¹ תהלים קמח, יג.

⁹² להבנת העניין דלקמן יש להוסיף ביאור התניא פל"ה (מד, סע"א ואילך), שמבאר, דעם היות הנשמה "חלק אלוה ממעל... אעפ"כ אינה בטילה במציאות לגמרי.. באור

פה קרינן לה, פירוש כי מלכות לית לה מגרמה כלום, כי היא רק גילוי פנימית רצונו תורה ומצות הם פנימית רצונו, לכן אחר שביטל כל רצונות המגושמים פב עוד זאת היא תכלית הבריאה ליכלל בפנימית רצונו יתברך בכדי לעשות לו דירה בתחתונים, דהיינו בעשיה הגשמיות יתגלה פנימית רצונו מקור החיים

ומצוות (משא"כ כל העולמות והנבראים הם רק חיצוניות רצונו, שאינו רוצה בהם מצד עצמם אלא רק בתור אמצעי כדי להגיע להמטרה האמיתית – קיום תורה ומצוות). כי בתורה שבעל פה רצונו יתברך האמיתי בא לידי גילוי, שכן, אי אפשר לדעת מהו רצונו יתברך בפרטיות מהתורה שבכתב, כי הרבה דברים אינם מבוארים בה, וכן כל דיני המצוות מבוארים בתורה שבעל פה. וזהו שהיא בחינת מלכות, דהיינו, כלי לגילוי פנימיות רצונו יתברך.

לבן - מאחר שפנימיות רצונו מלוכש בתורה (שהוא למעלה משם הוי' שבו), אחר שביטל כל רצונות המגושמים - לתאוות עולם הזה, על ידי כך שגילה את האמת שהוי' הוא אלקינו, עוד זאת היא תכלית הבריאה – ליכלל בפנימית רצונו יתברך - המלוכש דווקא בתורה, בכדי לעשות לו 'דירה בתחתונים'⁹⁵ - לגלות עצמות

והנה, 'מלכות פה תורה שבעל פה קרינן לה'⁹³ - תורה שבעל פה נקראת מלכות (שנמשלה לדיבור הפה).

פירוש: כי מלכות 'לית לה מגרמה כלום'⁹⁴ - אין לה משל עצמה כלום, שכן עניינה של ספירת המלכות הוא שאין לה תוכן מסויים ופרטי משלה, על דרך שאר הספירות, חסד – השפעה, גבורה – מניעת השפעה, אלא מלכות עניינה לקבל את כל ההשפעות מהספירות שלמעלה ממנה ולהעביר אותן להעולמות התחתונים. וכך גם תורה שבעל פה שהיא מכוונת לספירת המלכות, כל עניינה הוא להיות כלי להתגלות והתבטאות דבר אחר, כפי שממשיך.

כי היא רק גילוי פנימית רצונו, תורה ומצות הם פנימית רצונו.

המלכות, תורה שבעל פה, היא רק כלי לגילוי פנימיות רצונו יתברך, שפנימיות רצונו היא תורה

העצמות" (מאמרי אדה"ז - תקס"ב, חלק א' ריש ע' רטז), שבזה נכלל גם שהנשמה נבדלה משרשה להיות דבר לעצמה, וכמפורש בד"ה זאת תורת הבית תרפ"ט (לאדמו"ר הרי"צ) פרק ד': "הנשמה עצמי וחלק נבדל מן העצם, לכן יש בה טבע העלי" גם כשהיא נבדל מן העצם".

ואף שלכאורה גם על נשי" נאמר ישראל אורייתא וקב"ה כולה חד? מתרץ בהערות הרבי על התניא פ"ד דהלשון שמצינו בנוגע לישראל, ג' קשרין מתקשראן דא בדא, ישראל אורייתא וקוב"ה", דלשון זה מתאים בשני דברים נפרדים שמתקשרים יחד. ואותו דבר הוא לענין הלשון שמצינו בזהר (ח"ג זב), "ישראל אחידן בי", שגם בזה הפירוש הוא שבני ישראל מתקשרים ומתאחדים עם הקב"ה, כמובן מדברי הזהר (ח"ג רס, סע"ב) - אבל לא שישאל הם "חד" ממש עם הקב"ה.

מלכתחילה "כולא חד, עם הקב"ה. ומסיים: "מאמר השגור - ישראל אורייתא וקוב"ה כולה חד, לעת עתה לא מצאתי לו מקור. ואולי נשתרבו מהמאמר ג' קשרין כו' הנ"ל. ואפילו את"ל שנמצא, השינוי - שבמאמר המובא בתניא מוזכרים רק שנים, מכריח לפרש שהאחדות של השלשה אינה זו של השנים, כי אם על דרך "אחידן בי" הנ"ל". עכ"ל.

93. ת"ז בהקדמה (פתח אליהו).
94. ראה זהר בראשית לג, ב. תולדות קלה, סע"ב. ויחי רלו, ב. רמט, ב. ויקהל רטו, א. בחוקתי קיג, ב. מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שפג.
95. תנחומא נשא טז. בחקותי ג. בראשית רבה סוף פ"ג. במדבר רבה פ"ג, ו. וראה תניא ריש פרק ל"ו (ובהנסמן בליקוט פירושים לשם). ביאורי הזהר תזריע עב, ג. מאמרי אדה"א תקע"ז הנחות ע' שכט. שערי אורה צז, ב. סה"מ

ורק התורה שהיא היא חכמתו ורצונו ית' היא

של כל העולמות. וזהו שכתוב ראה חיים עם אשה אשר אהבת^ט, פירוש שכבר אהבת^כ מכל מקום, אחר כל האהבות ראה חיים עמה,^{כא} ואין חיים אלא תורה כמו שכתוב כי הוא חלקך בחיים וכתוב כי הוא חייך וארך ימך דקאי על התורה, וזהו שכתוב כי הוא חלקך בחיים, כתיב הוא והמשמעות

בעצמך את האהבה שכבר יש בו מצד עצם טבע נפשו, שהיא חלק משם הוי', יש צורך בדבר נוסף – 'ראה חיים', להמשיך את מקור החיים של כל העולמות על ידי עסק התורה, כפי שממשיך לבאר.

מכל מקום, אחר כל האהבות - למרות שכבר הגעת לאהבה גדולה מאד להשם - "ראה חיים עמה"^{כא} - צריך עדיין לראות בבחינת 'חיים'.

[ומבאר מהי בחינת 'חיים']

ואין 'חיים' אלא תורה, כמו שכתוב⁹⁶ "כי הוא חלקך בחיים", וכתוב⁹⁷ "כי הוא חייך וארך ימך", דקאי על התורה.

- היינו, אחרי שהגיע לאהבת השם הנ"ל, צריך לראות חיים עמה, היינו, להמשיך פנימיות רצונו יתברך למטה על ידי עסק התורה, ובכך להשלים את כוונתו יתברך לגלות את עצמות אלקות למטה.

וזהו שכתוב "כי הוא חלקך בחיים", כתיב

אלקות למטה, דהיינו, בעשיה הגשמיות יתגלה פנימיות רצונו, מקור החיים של כל העולמות - ולא רק הזיו המתפשט בהם (כנ"ל), 'הודו על ארץ ושמים'.

כלומר, כדי להגיע לתכלית הקירוב להשם יש צורך לעשות עבודה נוספת, והיא: לעסוק בתורה ומצוות (בפרט בתורה שבעל פה, כנ"ל), כי הם פנימיות רצונו יתברך ממש, ועל ידי קיומם ממשיך דרגה זו למטה בגילוי, וממלא את כוונתו יתברך בבריאת כל העולמות - לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, בעולם הזה הגשמי, שאין תחתון למטה ממנו בענין העלם והסתור אורו יתברך. ועל ידי שמשלים את רצונו וכוונתו יתברך האמיתי הרי הוא מגיע לתכלית הקירוב אליו, לא רק לבחינת שם הוי' שבו, כי אם לפנימיות רצונו ממש.

וזהו שכתוב "ראה חיים עם אשה אשר אהבת^ט", פירוש, שכבר אהבת^כ - גם אחרי שהגעת לאהבת השם ד' בכל לבבך (שגילית

הנהגות צמח צדק

יט. בקהלת סימן ט' [ט]. כ. דהיינו - לבאר הכוונה ב'אהבת' שכבר אהבת, כמו שמבואר במקום אחר על פסוק 'הגידה לי שאהבה נפשי' מכבר, היינו, כשהיתה הגשמה בבחינת עיבור למעלה - שאז בהיותה למעלה בתכלית הקירוב אל השם, היתה אהבה זו בוערת בה. ו'אשה' - ביאור ענין 'ראה חיים עם אשה', פירוש אש ח' (סוטה יז, א), וכמו שמבואר במקום אחר. ועיין ברבות [מדרש רבה] בשיר השירים סוף פסוק 'שימני כחותם'. ולכן, גם כשנמשך מבחינת אהבה עליונה זו גם כן כשנמשך כשמלובשת כנוף, שזהו פירוש 'הגידה' - לשון המשכה, שנמשך מבחינת אהבה עליונה כו'. ועיין מה שמבואר בר"ה 'יודבר אלקים כו' וארא אל אברהם כו'. כא. ועיין מזה בפרשת מקץ (דף קצ"ו עמוד ב). ובפרשת קרח (קע"ז עמוד ב). וב'ראשית חכמה' שער האהבה סוף פרק ט.

בלק ע, ג. המשך תרס"ו ע' ז ואילך.

96. קהלת שם.

97. דברים ל, כ.

תרל"ד ע' רמו ואילך. תרל"ה ח"א ע' קצא. וש"נ. לקו"ש שמות כרך ו' ע' 21 ואילך. אג"ק אדמו"ר ח"ה ס"ע קצא ואילך. ראה גם לקו"ת פ' תבוא ד"ה תחת. וראה לקו"ת

לקומי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה לג

היא והיינו כמו שכתוב עץ חיים היא כדאיתא בזהר^{כב}, ופירוש היא המה ששה סדרי משנה וברייתא.

הגם שכל עניני התורה והמצות מדברים בדברים גשמיים, מכל מקום הן המה פנימיות רצונו יתברך כמו שכתוב ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו^{כג}, פירוש תרגלתי מלשון רגלים^{כד}, כי נשתלשל פנימיות רצונו עד בחינת רגלים במדריגה תחתונה מאד בעשיה גשמיות בבחינת קחם על זרועותיו, פירוש להגביהם על זרועות למעלה ראש, כמו למשל אדם גדול שמרכין עצמו

רצונו בדברים גשמיים - "ואנכי תרגלתי לאפרים, קחם על זרועותיו"^{כג}.

פירוש הכתוב לפי פשוטו הוא, שלחתי לפנייהם מנהיג המרגלים בנחת, והוא משה, שלקח את בני ישראל על זרועותיו, כביכול, שנאמר בו (במדבר יא) 'כאשר ישא האומן את היונק' (ע"פ רש"י).

פירוש - הפירוש הפנימי בכך:

'תרגלתי' מלשון רגלים^{כד}.

כי נשתלשל פנימיות רצונו עד בחינת 'רגלים' - במדריגה תחתונה מאד, בעשיה גשמיות - מלובשת בדברים גשמיים שבהם מקיימים את המצוות.

[ומפרש כוונת התלבשות זאת:]

בבחינת 'קחם על זרועותיו', פירוש, להגביהם [נשמות ישראל] על זרועות למעלה ראש - להגביה ולהעלות את נשמות ישראל לדרגה נעלית מאד, למעלה אפילו מבחינת הראש שלמעלה - חכמה עילאה, שהיא שורש הנשמות בבחינת הוי' ב"ה.

'הוא', והמשמעות 'היא' - כי תורה היא לשון נקבה, והיינו, כמו שכתוב⁹⁸ "עץ חיים היא", כדאיתא בזהר^{כב}, ופירוש 'היא', המה ששה סדרי משנה וברייתא - תורה שבעל פה דווקא, שעל ידה ניתן להמשיך פנימיות רצונו יתברך ממש למטה, כאמור לעיל.

פרק ח

ביאור הפנימי ב'אנכי תרגלתי לאפרים', ירדת התורה למטה ביותר בשביל נשמות ישראל

הגם שכל עניני התורה והמצות מדברים בדברים גשמיים - והם דברים נמוכים ונחותים, ואיך יתכן אשר בהם מלובש פנימיות רצונו יתברך, מקור חיים של כל העולמות!

מכל מקום, הן המה פנימיות רצונו יתברך - כלומר, למרות שהמצוות באים בדברים גשמיים, אבל בכל זאת בהם מלובש פנימיות רצונו ממש, כי זהו רצונו שאיש מישראל יקיים מצות תפילין, לדוגמא, עם עור בהמה גשמי.

כמו שכתוב - לגבי התלבשות זאת של פנימיות

הנחות צמח צדק

כב. וזהר גדול בראשית דף ל"ט עמוד ב. כג. בחושע סימן י"א [ג]. כד. וכן איתא ברבות [מדרש רבה] באיכה על פסוק 'איכה יעיב', וחובא בילקוט בחושע שם: 'ארכבותיו כו'.

אצל תינוק קטן בכדי ליקח אותו על זרועותיו ולהגביה למעלה ראש, מחמת גודל רצונו ותשוקתו בו, כן השתלשל השם יתברך פנימית רצונו בדברים גשמיים, בכדי שיוכלו ישראל ליכלל בפנימית רצונו, שהוא למעלה מעלה אפילו מבחינת חכמה עילאה.⁹⁸ לכן, גם כן לא יכול להתחיל בתפילה כי אם בעשיית מצות בתחילה, דהיינו להתעטף בטלית ותפילין שהם קישורא ופריסא דמלכא, כמו שכתוב עוטה אור כשלמה. וביאור הענין, היינו כי תורה שבעל פה, שהיא בחינת מלכות נקראת גם כן רגלי, וכמו שכתוב והארץ הרים רגלי בו, וארץ היינו תורה שבעל פה, וכמו שמבואר במקום אחר. והנה עיקר התגלות הרצון העליון לידע ההלכה והמצוה על בוריה היא בתורה שבעל

התפילין הוא הקשר של המלך, והטלית היא הלבוש של המלך הקב"ה, כמו שכתוב¹⁰⁰ "עֲזָמָה אֹרֶן פְּשֶׁלְמָה" - הרי שגם להקב"ה יש טלית רוחנית שמתעטף בו כלבוש, ועל ידי קיום המצות נמשך באדם גילוי עליון זה.

וביאור הענין - לבאר מדוע יש צורך לעשות מצוות קודם התפילה:

היינו, כי תורה שבעל פה, שהיא בחינת מלכות (כנ"ל), נקראת גם כן 'רגלי' - כמו המצוות 'תרגלתי', כנ"ל, וכמו שכתוב¹⁰¹ "וְהָאָרֶץ הָדָם רָגְלִי בו", ו'ארץ' היינו תורה שבעל פה - כמו שהארץ מקבלת (גשמים וכדו') מהשמים, כך תורה שבעל פה מקבלת את הכל מתורה שבכתב, כי כל דרשותיה מיוסדות על פסוקי התורה שבכתב, וכמו שמבואר במקום אחר¹⁰².

והנה, עיקר התגלות הרצון העליון - לידע ההלכה והמצוה על בוריה - היא בתורה

כמו למשל אדם גדול שמרכין עצמו אצל תינוק קטן בכדי ליקח אותו על זרועותיו ולהגביה למעלה ראש, מחמת גודל רצונו ותשוקתו בו.

כן השתלשל [והוריד] השם יתברך פנימית רצונו בדברים גשמיים, בכדי שיוכלו ישראל ליכלל בפנימית רצונו, שהוא למעלה מעלה אפילו מבחינת 'חכמה עילאה' - הראש של השם כביכול, שורש נשמתם. וכתוצאה מגודל אהבתו יתברך אלינו, הוריד דרגה עליונה זו למטה מטה לעולם שלנו, שבכך נוכל להתכלל ולהתאחד בפנימיות רצונו ממש, שלמעלה גם מעצמות שם הוי' השורה בנפשו.⁹⁹

לכן - בגלל המבואר לעיל במעלת התורה ומצוות המלוכשות בגשמיות, גם כן לא יכול להתחיל [מיד] בתפילה, כי אם בעשיית מצות בתחילה - כמו שקודם התפילה אומרים ברכת השחר כהכנה לתפילה, כנ"ל, דהיינו, להתעטף בטלית ותפילין, שהם קישורא ופריסא דמלכא⁹⁹ -

הנחות צמח צדק

כה. ועיין ב'ביאור' על פסוק 'לכן אמור לבני ישראל' [תו"א נט, ד], בפירושו: 'אשר נשאתי את ידי בו' - וזה לשונו שם: "שעם היות שנתלבשה בגשמיות, אבל נשאתי את ידי להגביה אותה למעלה ראש מבחינת חכמה עילאה".

100. תהלים קד, ב.

101. ישע' סו, א.

102. תו"א בתחילתו.

99. ראה זהר סבא משפטים צז, ב. הנסמן במאמרי אדה"ז על פרשיות התורה ח"ב לע' תרמא. מאמרי אדה"א במדבר ח"ג ע' א"רפ לע' א"מד.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה לה

פה, מה שאין כן בתורה שבכתב אין בה גילוי הרצון.¹⁰³ וזהו ואנכי תרגלתי אנכי מי שאנכי, הוא בחינת פנימית רצון העליון. וכביכול ואנכי תרגלתי, השפלתי את בחינת אנכי לבחינת רגלי, הוא תורה שבעל פה. כי נעוץ תחילתן בסופן. וכל זה לאפרים, דהיינו שכל זה הירידה וההשפלה הוא בשביל הנשמות, שיהיה בנשמתם גילוי בחינת אנכי, שלכך נמשך וירד רצון העליון ונתלבש בפשטי החלכה המדברים בעניני עולם העשיה המחליף פרה בחמור כו', שעל

גשמיים, שלכאורה אין להן שייכות זו לזו, שהן מן הקצה אל הקצה – תכלית הגשמיות ותכלית הרוחניות:]

כי 'נעוץ תחילתן בסופן'¹⁰⁴ - דרגות העליונות ביותר (תחילתן) 'נעוצות' וקשורות עם הדרגות התחתונות ביותר (סופן), ולכן פנימיות רצונו יתברך (תחילתן) מלובשת דווקא בתורה שבעל פה, בחינת 'רגלים' ו'ארץ' (סופן).

וכל זה 'לאפרים' - ענין 'ואנכי תרגלתי' ירידת פנימיות רצונו בבחינת רגלים במצוות ותורה שבעל פה, הוא בשביל 'אפרים', היינו, בני ישראל, כפי שממשיך.

דהיינו, שכל זה הירידה וההשפלה הוא בשביל הנשמות, שיהיה בנשמתם גילוי בחינת 'אנכי', שלכך נמשך וירד רצון העליון ונתלבש בפשטי החלכה המדברים בעניני עולם העשיה – 'המחליף פרה בחמור כו'.'¹⁰⁵ - פרה גשמית,

שבעל-פה, מה שאין כן בתורה שבכתב אין בה גילוי הרצון - כמו במצוות תפילין, כתיב בתורה שבכתב 'והיו לטוטפות בין עיניך', וללא התורה שבעל פה לא יודעים מה הם 'טוטפות' והיכן הוא 'בין עיניך'. הרי שרצונו יתברך מתגלה בתורה שבעל פה דווקא.¹⁰⁶

וזהו "ואנכי תרגלתי" - 'אנכי מי שאנכי'¹⁰³ - דרגה שאי אפשר לתאר ולהגדיר אותה בשם, הוא בחינת פנימית רצון העליון.

וכביכול 'ואנכי תרגלתי' - השפלתי את בחינת 'אנכי' לבחינת 'רגלי', הוא תורה שבעל-פה - ושם הוא גילוי פנימיות רצונו יתברך (בניגוד לתורה שבכתב).

[ומבאר מדוע דרגה נעלית זו - 'אנכי',

פנימיות רצונו - מתגלית דווקא בדרגה נמוכה כזו, 'רגלי', תורה שבעל פה שמדברת בדברים

הנחות צמח צדק

כו. ועיין מה שמבואר בזה בד"ה 'לכן אמור לבני ישראל הנוכר לעיל, בענין: 'והבאתי אתכם אל הארץ כו'. ובפרשת פנחס בד"ה 'צו את בני ישראל, בענין: 'תשמרו'.

תעג, ב. ד"ה ועמדו רגליו - תו"ח ע' שכ. בד"ה ועתה יגדל נא תרל"ב כך ב ע' שסז ואילך. ובאזה"ת חנוכה תתקכט, ב כתב הטעם "שהוסד כן הוא, כדי להיות קיום המשכת האור בעולמות, שהרי הירידה הוא השפלה . . . אך כאשר ימצא בהתחתון בחי' ומדריגה מה שאין נמצא בהעליון לכך יתקיים התלבשות העליון בתחתון". עיין שם.
105. כ"מ פ"ח מ"ד.

103. ראה לקו"ת להאריז"ל תולדות כז, יט. זח"א קסז, ב. זח"ג יא, א. תניא מהדור"ק ספמ"ט ע' תו.
104. ספר יצירה פ"א מ"ז. ראה גם תו"א נב, א. ראה לקו"ת תצא לא, ב. ביאורי הזהר לצ"צ חלק ב' ע' תר ומציין שם לכמה דרושים. וראה לקו"ש ח"ו ע' 19 בהערה 57 - "החידוש שב'סוף מעשה במחשבה תחילה' על 'נעוץ תחילתן בסופן'". וראה ד"ה ביום השני תשל"ב (מוגה). וראה בארוכה אוה"ת בראשית כך ג

ידי התקשרות השכל של נשמות ישראל בחכמה ושכל זה דתורה שבעל פה, הם מתקשרים ממש במוח האב, היינו בחכמתו ורצונו יתברך שנשפלו ממש בהלכה זו, וזהו ענין המשל שהאב מרכין ראשו אצל רגליו כדי להגביה בנו הקטן בו, כך על דרך זה ואנכי תרגלתי לאפרים.¹⁰⁷

והנה בחינה זו, היא עליה גדולה יותר משרש הנשמה מצד עצמה, עם היות כי חלק הוי' עמו וכן"ל, וכנודע דבחינת אנכי מי שאנכי הוא למעלה מעלה משם הוי', כי הוא בחינה דלא אתפס בשם ולא אתרמזו בשום אות וקוצא כלל בו.

בתורה היא לדרגה נעלית יותר מעצמות שם הוי' ב"ה.

וכנודע, דבחינת 'אנכי מי שאנכי' הוא למעלה מעלה משם הוי', כי הוא בחינה דלא אתפס בשם, ולא אתרמזו בשום אות וקוצא כלל¹⁰⁷ בו' - בחינה שלא 'נתפסת' בשם, ולא נרמזת בשום אות וקוץ (שמעל האות) כלל, כי היא דרגה נעלית עד כדי כך שלא יתכן להגדיר אותה בשום שם או גדר. וזהו 'אנכי', "פירוש: שאין מכיר ומשיג בחי' 'אנכי' אלא אנכי בעצמי" (לקו"ת במדבר א, ב), ש"הוא בחי' עצמותו ומהותו שאינו בגדר תפיסא והשגה כלל" (שם).

נמצא, שתכלית הקירוב אל השם יכולה להיות רק על ידי עסק התורה, כי בה מלובשת דרגה נעלית יותר, גם מאשר הארת שם הוי' המאירה בנפש כל יהודי. וזהו 'קרוב ה' לכל קוראיו, לכל אשר יקראוהו באמת' דווקא, ואין אמת אלא תורה.

הנחות צמח צדק

כז. ועיין מה שמבואר על פסוק 'קול דודי מדלג בו' מקפץ בו, דשם נתבאר גם כן שהתגלות והמשכות אור אין סוף הנמשך על ידי התורה הוא על דרך משל כמו המדלג ברגליו בו, עיין שם.

חמור גשמי - שעל ידי התקשרות השכל של נשמות ישראל בחכמה ושכל זה דתורה שבעל פה - על ידי שמבינים את ההלכות האלו של תורה שבעל פה, הם מתקשרים ממש ב'מוח האב', היינו, בחכמתו ורצונו יתברך שנשפלו ממש בהלכה זו.

וזהו ענין המשל [המובא לעיל] שהאב מרכין ראשו אצל רגליו כדי להגביה בנו הקטן בו, כך על דרך זה 'ואנכי תרגלתי לאפרים' - מוריד את ראשו דווקא, המקום הכי עליון שבו, לרגליו, המקום הכי תחתון שבו, כך הקב"ה הוריד את בחינת 'אנכי' לבחינת 'רגלי', תורה שבעל פה, כדי שנשמות ישראל תוכלו להתקשר בדרגה עליונה זו.¹⁰⁸

והנה, בחינה זו, היא עליה גדולה יותר משרש הנשמה מצד עצמה¹⁰⁶, עם היות "כי חלק הוי' עמו", וכן"ל - בענין 'הוי' אלקינו' שכח וחיות נשמות ישראל הוא משם הוי' ב"ה ממש. אך, עליה זו הנפעלת בבני ישראל על ידי עסקם

מבחינת הכתר (רצון העליון ב"ה) שלמעלה מעלה מבחינת החכמה שמשם הוא שורש הנשמה. וכדלעיל ע' 24.
107. ראה זח"ג רנז, ב.

106. ראה אוה"ת (לאדמו"ר הצמח-צדק) בראשית כרך ג' (קקנח, ב) וסה"מ תרל"ח (תורת שמואל לאדמו"ר מהר"ש) ע' קכא, ב. שע"י התורה והמצוות נמשך כנשמות

אמנם אף על גב דואנכי תרגלתי בעסק התורה שבעל פה, עוד זאת צריך להיות גם כן קחם על זרועותיו, כי הנה על דרך משל, אף על גב שהאב כופף ראשו וקומתו אצל הילד, עם כל זה לא סגי בהכי להגביה ולנשאות את הילד מעל הארץ למעלה ראש אצל ראשו של אביו כמו שהיא כשמגביה קומתו, אלא לזה צריך עוד שישפיל האב זרועותיו עד תחתית רגליו ממש ויקחם על זרועותיו, ועל ידי זה יגביהנו וינשאנו למעלה אצלו ממש, וכך, אף על גב דבתורה שבעל פה נמשך ומתלבש ממש רצון העליון שלמעלה מהחכמה, אך אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא, וגם כי תורה שבעל פה מדבר הכל בענינים גשמיים, והוא לברר בירורים דקליפת נוגה על ידי כשר ופסול כו', וכדי להיות העלאת הברורים, הוא דייקא על ידי התפילה

פרק ט

ביאור ענין 'קחם על זרועותיו', המשכת אהבה עליונה ע"י קיום המצוות דווקא (או: תורה ומצוות)

ניתן לפעול המשכה עליונה שתאיר ותתגלה למטה לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, אבל אם לומד תורה ללא יראה או אהבה תורתו שלמד לא 'פורחת' ועולה למעלה כדי לפעול המשכה זו, אלא נשארת למטה בעולם התחתון. שכן אהבה ויראה הן רגשות לה', ובכוחן להעלות את התורה שלומד למעלה מעלה כדי לגרום המשכה זו.

וגם - טעם נוסף שאינו מספיק עסק התורה בלבד, אלא צריכות להיות אהבה ויראה גם כן:

כי תורה שבעל פה מדבר הכל בענינים גשמיים, והוא [כדי] לברר בירורים דקליפת נוגה' על ידי כשר ופסול כו'.

ידוע, שבכל הדברים הגשמיים ישנם ניצוצות קדושה שהם חיותם של דברים אלה, ועבודת האדם היא לברר בירורים, היינו, לברר את הטוב מהרע בדבר גשמי זה ולהעלות את חלקו הטוב, הניצוץ האלקי שבו, לשרשו בקדושה. אבל בירור זה יכול להיות רק בדברים שמקבלים חיותם מ'קליפת נוגה'. שכן קליפת נוגה פירושה קליפה שיש בה אור (נוגה לשון אור), כלומר, שאף שדבר גשמי זה מעלים על הניצוץ האלקי שבו,

אמנם, אף על גב ד'ואנכי תרגלתי' - המשכת בחינת 'אנכי' ממש - בעסק התורה שבעל פה (רגלי), עוד זאת צריך להיות גם כן 'קחם על זרועותיו' - כהמשך הכתוב, והולך ומבאר את משמעות הדבר.

כי הנה, על דרך משל, אף על גב שהאב כופף ראשו וקומתו אצל הילד, עם כל זה, לא סגי בהכי [לא די בכך] להגביה ולנשאות את הילד מעל הארץ למעלה ראש אצל ראשו של אביו כמו שהיא כשמגביה קומתו, אלא לזה צריך עוד שישפיל האב זרועותיו עד תחתית רגליו [של בנו] ממש, ויקחם על זרועותיו, ועל ידי זה יגביהנו וינשאנו למעלה אצלו ממש.

וכך [בנמשל], אף על גב דבתורה שבעל פה נמשך ומתלבש ממש רצון העליון שלמעלה מהחכמה, אך, 'אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא'¹⁰⁸ [תורה ללא יראה ואהבה לא פורחת למעלה] - כלומר, על ידי עסק התורה

בדחילו ורחימו,^{כח} ולכן אהבה ויראה נקרא גרפין, אך יש ב' בחינות באהבה ויראה, היינו אהבה ויראה שהאדם מעורר בנפשו, והם רק הכנה לאהבה ויראה הנמשכים מלמעלה, ועל זה נאמר קחם על זרועותיו. אך הנה ידוע שימין ושמאל של הקדוש ברוך הוא הם הפכיים משל האדם, כי מדות

העלאת הניצוצות, כי, כאמור, רגשות אלו גורמות להעלאה והתכללות באלקות.

ולכן, אהבה ויראה נקרא 'גרפין'¹¹⁰ - כי הן מעלות את הבירורים הנעשים על ידי עסק התורה (וכן, כאמור, מעלות את התורה שלומד למעלה מעלה כדי לפעול את ההמשכה האלקית על ידי זה).

אך, יש ב' בחינות באהבה ויראה: היינו, אהבה ויראה שהאדם מעורר בנפשו - על ידי ההתבוננות שלו בענייני גדלות ה', והם רק הכנה לאהבה ויראה הנמשכים מלמעלה - שאינם פרי ותולדות התבוננות האדם, אלא כמתנה מלמעלה.

ועל זה - אודות אהבה ויראה זו הנמשכות לאדם מלמעלה - נאמר "קחם על זרועותיו" - הזרועות של הקב"ה ממש, וכידוע¹¹¹ שזרוע הימנית מורה על החסד והאהבה, והזרוע השמאלית על גבורה ויראה. וכדי להגביה את התורה למעלה מעלה נדרשות מן האדם אהבה ויראה אלו הבאות מלמעלה, 'זרועותיו' דווקא.

אך, הנה, ידוע¹¹² ש'ימין' ו'שמאל' של הקדוש ברוך הוא הם הפכיים משל האדם.

מכל מקום, ישנה אפשרות להעלותו לקדושה, כי איננו העלם גמור.

והנה, אחת הדרכים שניתן לעשות עבודה זו לברר בירורים היא על ידי לימוד תורה שבעל פה, שמדברת בדברים גשמיים ששורש חיותם הוא מקליפת נוגה, ולכן אפשר להעלותם על ידי שלומד תורה שבעל פה. לדוגמא כשלומדים אודות בהמה שיש בה פגם ומכה, ורוצים לדעת אם היא נחשבת לטריפה מחמת זה ואסורה באכילה, או שהיא עדיין מותרת, ומבררים את הדברים על ידי קושיות ותירוצים רבים עד שבסופו של דבר מגיעים למסקנה שדבר זה כשר או פסול, הרי בכך הרי הוא פעל את בירור הדבר, ועל ידי זה העלה אותו לקדושה.

וכדי להיות העלאת הבירורים [הלל], הוא דייקא על ידי התפילה¹⁰⁹ בדחילו ורחימו.^{כח}

אך, כדי להעלות את הבירורים הללו בפועל ממש, זהו רק על ידי שתחילה מעורר אהבת ויראת השם בתפילה. שכן בהתעוררות זאת האדם משתוקק ורוצה לעלות למעלה ולהתכלל באלקות, ועל ידי זה אמנם התעלה. וכאשר לומד תורה ומברר בירורים לאחר התעוררות זו, יכול לפעול

הנהגות צמח צדק

כח. ועיין מה שמבואר בפרשת כהר על פסוק 'כי תבואו אל הארץ, בפירוש: 'בא לבאן ותלמודו בידו'. ובפרשת בלקותי על פסוק 'ואפו עשר נשים בו'.

תרלה. מאמרי אדה"א במדבר ח"ב ע' תשמג. ע' תתלד. דברים ח"א ע' קפט.

111. הקדמה לתקו"ז (פתח אליהו).

112. שו"ע רבינו אר"ח הל' תפילה קכ"ג ס"א וש"נ.

109. ראה חסידות מבוארת עבודת התפילה ע' רמו ואילך.

110. במאמרי אדה"א דברים ח"ב ע' תלא בשם הזהר. ראה תניא פ"מ. ספר המאמרים תקס"ה ח"ב ע'

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה לט

האהבה ויראה של האדם הן בבחינת העלאה מלמטה למעלה, אבל מדותיו של הקדוש ברוך הוא הן המשכה וגילוי מלמעלה למטה, שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה,^{כט} ולכן כדי שיומשכו ימינו ושמאלו של הקדוש ברוך הוא להיות גילוי מדותיו בנפש האדם, הוא דייקא גם כן על ידי השפלת מדותיו של הקדוש ברוך הוא במצות מעשיות, שתוכל הנשמה להתקשר במדותיו ממש על ידי קיום המצות שהן מדותיו של הקדוש ברוך הוא, וכמאמר רז"ל הדבק במדותיו, מה הוא רחום בו, ועל ידי זה יוכלו המדות עליונות להתגלות בנשמה, וזהו ענין מעשה הצדקה, שהיא בחינת מדותיו של הקדוש ברוך הוא, ולכן נאמר צדקה תרומם גוי, שעל ידי זה הוא בחינת קחם על זרועותיו בו.^ל

[והביאור בכך:]

כי מדות האהבה ויראה (ימין ושמאל) של האדם הן בבחינת העלאה מלמטה למעלה - שהאדם משתדל ומתייגע מלמטה להתעלות למעלה ולהתכלל באלקות.

אבל מדותיו של הקדוש ברוך הוא הן המשכה וגילוי מלמעלה למטה - שנמשכות ומתגלות באדם מלמעלה למטה, שיהיה הגילוי למטה כמו למעלה - כאשר המשכה אלקית באה מלמעלה שלא כתוצאה מעבודת האדם למטה, היא בא לידי גילוי למטה כמו למעלה, היינו, בהמשכתה וירידתה מלמעלה למטה לא מתמעטת ומתצמצמת, אלא מתגלית למטה בכל תקפה.^{כט}

ולכן, כדי שיומשכו ימינו ו'שמאלו' של הקדוש ברוך הוא - אהבה ויראה הנמשכות מלמעלה, להיות גילוי מדותיו בנפש האדם - כדי להיות 'קחם על זרועותיו', כנ"ל, הוא דייקא גם כן על ידי השפלת מדותיו של הקדוש ברוך הוא במצות מעשיות - כמו שהשפיל את רצונו

בהתורה הגשמית, שתוכל הנשמה להתקשר במדותיו ממש על ידי קיום המצות, שהן מדותיו של הקדוש ברוך הוא, וכמאמר רז"ל^{ל113}: 'הדבק במדותיו, מה הוא רחום בו' [אף אתה תהא רחום], ועל ידי זה - קיום המצוות - יוכלו המדות עליונות - ימינו ושמאלו של הקב"ה - להתגלות בנשמה.

וזהו ענין מעשה הצדקה, שהיא בחינת 'מדותיו של הקדוש ברוך הוא' - שגם הקב"ה עושה צדקה ('להחיות רוח שפלים ולב נדכאים', שמחיה את כל הבריאה שנחשבת לאין ואפס לגביו). ועל ידי קיום מצוה זו מידותיו העליונות מתגלות בנפשו.

ולכן, נאמר^{ל114} "צדקה תרומם גוי", שעל ידי זה - קיום מצות הצדקה - הוא בחינת 'קחם על זרועותיו' בו - האדם מתקשר עם מדותיו העליונות, אהבה ויראה הנמשכות מלמעלה, ועל ידי התגלות עצומה זו האדם מתרומם ומתעלה מעלה מעלה, צדקה תרומם גוי. וזהו 'קחם על

הנחות צמח צדק

כט. ועיין מה שמבואר מזה על פסוק 'בהעלותך את הנרות', בענין: 'שורד על פי מדותיו בו'. ל. ועיין מה שמבואר בד"ה 'מי כה' אלקינו המגביהי לשבת בו' [תו"א פ' מקץ לו, ד], עיין שם מענין זה.

114. משלי יד, לד.

113. שבת קלג, ב. וש"נ. ירושלמי פאה רפ"א. ועוד.

ודרך פרט, ימינו ושמאלו של הקדוש ברוך הוא הם תורה וצדקה, כי התורה היא מימין, כמו שכתוב מימינו אש דת למו, ושלחן שהוא השפעת המזון הקדוש ברוך הוא משפיע לעולם הוא בצפון. וכן גשמים שהם פרנסה, יורדים בגבורה, כי כדי שיומשך השפעה בפנימית הוא על ידי בחינת גבורות,¹¹⁵ ואף על גב דלעיל נתבאר דתורה שבעל פה נקראת רגלי, וכאן אנו אומרים דהיא בחינת יד ימין, יש לומר דהיינו תורה שבכתב, וזהו השמים כסאי, דקאי על תורה שבכתב, שהידים הם על הכסא, מה שאין כן תורה שבעל פה היא

טיפות קטנות ומחולקות. שזה בחי' שמאל.

כי כדי שיומשך השפעה בפנימית - שזהו ענין הפרנסה והמזון - הוא על ידי בחינת גבורות - צמצום והעלם, שהשפע יהיה לפי ערך המקבל שיהא יכול לקבלו.¹¹⁶

ומאחר שימינו ושמאלו של הקב"ה הם תורה וצדקה, לכן כדי להמשיך את מידותיו יתברך העליונות שיבואו לידי גילוי בנפש האדם יש צורך לעסוק בתורה (להמשיך בו את מידת האהבה העליונה) ולתת צדקה (למשיך בו את מידת היראה העליונה).

ואף על גב דלעיל - לגבי ענין 'ואנכי תרגלתי לאפרים' - נתבאר דתורה שבעל-פה נקראת 'רגלי' - בחינת 'ארץ', 'הארץ הדום רגלי', וכאן אנו אומרים דהיא בחינת 'יד ימין' - כי התורה באה מיד ימין של הקב"ה, כביכול!

יש לומר [הביאור בזה]: דהיינו תורה שבכתב - היא יד הימין, וזהו "השמים כסאי", דקאי על תורה שבכתב, שהידים הם על הכסא.

מה שאין כן תורה שבעל פה היא בחינת

זרועותיו של הקב"ה, העלאת האדם והבירורים של עסק התורה להתכלל למעלה, שדבר זה נעשה על ידי קיום המצוות שבהן מלוכשות מידותיו העליונות הגורמות העלאה זאת.¹¹⁷

ודרך פרט, 'ימינו' ו'שמאלו' של הקדוש ברוך הוא הם תורה וצדקה:

אף שנתבאר אשר ימינו ושמאלו של הקב"ה הן מידותיו העליונות, חסד וגבורה, בפרטיות יותר הן תורה וצדקה.

כי התורה היא מימין, כמו שכתוב¹¹⁵ "מימינו יאש דת למו" - התורה ('אש דת') היא בחי' ימין של הקב"ה 'תורת חסד'.

ושלחן - בבית המקדש - שהוא השפעת המזון [ש]הקדוש ברוך הוא משפיע לעולם - היינו, ענין הצדקה שלמעלה - הוא בצפון¹¹⁶ - צד שמאל. כידוע שאדם העומד ופניו לכיוון מזרח, 'קדמה', לשמאלו הוא צפון.

וכן גשמים, שהם פרנסה - צדקת הקב"ה להעולם¹¹⁷, יורדים בגבורה - בבחינת צמצום, שלא יורדים מים מלמעלה בשטף גדול, אלא

הנחות צמח צדק

לא. וכמו שמבואר ב'ביאור' על פסוק 'קול דודי', בפירוש 'שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני', עיין שם.

117. תענית ב' ע"א.

115. דברים לג, ב.

116. ראה שמות כו, לה.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה מא

בחינת והארץ הדום רגלי, שגשתלשלו למטה מבחינת כסא, אלא דנעוץ סופן כו' כנ"ל. וגם שמים היינו אש ומים, וזהו בחינת ימינא ושמאלא כו'.

ד. ונחזור לעניננו, דלכך כתיב לכל אשר יקראוהו באמת, ואין אמת אלא תורה, לכן אמרו רז"ל תלמוד תורה כנגד כולם, גם מי שהוא בעל עסק, מכל מקום צריך לקבוע עתים לתורה, וגם יעסוק במשא ומתן באמונה בלי חמימות הלב, אלא בבחינת אחוריים¹¹⁸, אז יכול גם כן ליכלל מחשבה ודיבור

יקראוהו באמת", ואין 'אמת' אלא תורה - מאחר שבתורה מלובשת בחינת 'אנכי' ממש שלמעלה מבחינת הוי' המאירה בנפש האדם, הרי הקירוב האמיתי להקב"ה נעשה על ידי לימוד התורה.

[ובכך מתורצת קושיא שנשאלה לעיל:]

לכן, אמרו רז"ל 'תלמוד תורה כנגד כולם' - אפילו יותר מ'עיון תפילה', כי על ידי עבודת התפילה ניתן להגיע להתגלות בחינת הוי' בנפשו, אבל על ידי עסק התורה ניתן להגיע להתגלות בחינת 'אנכי' ממש - פנימיות רצונו יתברך - בקרבו.

[כעת יבאר כיצד גם הבעל עסק יכול

להתכלל בפנימיות רצונו יתברך, אף שאין לו

פנאי כל כך לעסוק בתורה שבעל פה:]

גם מי שהוא בעל עסק, מכל מקום, צריך לקבוע עתים לתורה¹¹⁹, וגם יעסוק במשא ומתן באמונה - ללא גזילה ורבית וכדומה - בלי חמימות הלב - לא להיות שקוע בזה ולהוט אחרי הממון, אלא בבחינת 'אחוריים' לב - בהכרח, אז יכול גם כן ליכלל מחשבה ודיבור ומעשה שלו בפנימית רצונו יתברך [המלובשת בתורה, כנ"ל].

הנהות צמח צדק

לב. וכמו שמבואר במקום אחר על פסוק 'ידך בעורף אויבך' [תו"א פ' ויחי סוף ד"ה יהודה אתה יודוך אחיך מה, א].

"והארץ הדום רגלי" - בחינת רגלים, שגשתלשלו [הרגלים] למטה מבחינת 'כסא' - כי תורה שבעל פה ירדה למטה מטה להתלבש בדברים גשמיים.

אלא ד'נעוץ סופן כו' [בתחילתן], כנ"ל - היינו, אף שתורה שבעל פה ירדה כל כך למטה, מכל מקום, יש בה גילוי בחינת 'אנכי' ממש, פנימיות רצונו יתברך, כי 'נעוץ סופן' (תורה שבעל פה, בחינת רגלים) בתחילתן (בבחינת 'אנכי' ממש).

וגם 'שמים', היינו אש ומים¹¹⁸, וזהו בחינת ימינא ושמאלא כו' [של הקב"ה].

כלומר, בתיבת 'שמים' עצמה נרמזות ב' הזרועות של הקב"ה, שכן 'שמים' הוא נוטריקון אש ומים, כי חז"ל למדו שהשמים עשויים מתערובת אש ומים. וזהו 'השמים כסאי' דקאי על ימינו ושמאלו של הקב"ה - חסד וגבורה או בפרטיות יותר צדקה ותורה - שהם מעל הכסא, ואילו 'והארץ הדום רגלי' קאי על תורה שבעל פה שירדה למטה בבחינת הרגלים, כנ"ל.

פרק י

ביאור הכתוב 'קדש ישראל לה' ראשית תבואתה, כל אוכליו יאשמו'

ד. ונחזור לעניננו: דלכך כתיב "לכל אשר

ומעשה שלו בפנימיות רצונו יתברך, ומי שאינו יכול ללמוד, אזי בנתינת צדקה עולה ונכלל כל עשייתו, כמו שכתוב צדקה תרומם גוי.¹²⁰ וזהו בכל נפשך בכל רצונך, בתורה ובצדקה. וזהו ימינא ושמאלא ובינייהו כלה, פירוש על ידי תורה וצדקה עולה ונכלל גם כן מקור כנסת ישראל בפנימיות רצונו יתברך.¹²¹ וזהו פירוש קדש כו' להוי', מי שהוא בחינת ישראל על שם כי שרית עם אלקים, שמנצח המלחמה עם נפש הבהמית שנמשכה על פי השתלשלות מק"ך צירופי אלקים הוא קדש להוי', שהוא עולה ונכלל בפנימיות רצון אין

הדרגה הראשונה המבוארת לעיל, התגלות שם הוי' בנפש האדם. אך, בחינת אהבת השם ד' בכל נפשך' היא למעלה מזה, ועניינה, התקשרות רצון האדם ברצונו יתברך העליון, שכן נפש (בכל נפשך) פירושו רצון (כנ"ל) 'אין נפשי אל העם הזה', וניתן להדבק ברצונו יתברך ממש על ידי תורה וצדקה.

וזהו¹²¹ 'ימינא ושמאלא ובינייהו כלה'.

– פירוש, על ידי תורה (ימינא) וצדקה (שמאלא) עולה ונכלל גם כן מקור כנסת ישראל (כלה) בפנימיות רצונו יתברך – המלוכשת בתורה ומצוות.¹²²

[ועל פי כל הנ"ל ישוב לבאר את הפירוש הפנימי של הפסוק שבו התחיל את המאמר:]

וזהו פירוש "קדש כו' [ישראל] להוי'".

מי שהוא בחינת ישראל', על שם "פי שרית עם אלקים"¹²², שמנצח המלחמה עם נפש הבהמית שנמשכה על פי השתלשלות מק"ך צירופי 'אלקים' – כלומר, באמצעות העלם והסתור

כאשר בעל עסק לומד תורה יכול להתכלל בפנימיות רצונו יתברך גם כן. אבל כתנאי שיעסוק במשא ומתן באמונה וללא חמימות הלב אלא רק בהכרח כדי להחיות את נפשו ונפשות בני ביתו, שאז אין דבר שיעלים ויסתיר על גילוי זה הנמשך באמצעות עסק התורה שבעל פה.

ומי שאינו יכול ללמוד, אזי בנתינת צדקה עולה ונכלל כל עשייתו¹²⁰ [בפנימיות רצונו יתברך], כמו שכתוב "צדקה תרומם גוי".¹²¹

מי שאין ביכולתו ללמוד, אזי איך אפשר לו להגיע להתקרבות להשם כמו זו הנעשית על ידי לימוד התורה? על ידי נתינת צדקה, שבה הוא נותן מחיי נפשו, כי בכסף זה היה יכול לקנות מזון וכדו' לחיי נפשו, ובכך שתמורת זאת נתן כספו לצדקה הוא מעלה את כל עשייתו וכחות וחי נפשו להשם.

וזהו "בכל נפשך" – בכל רצונך, בתורה ובצדקה.

מבואר לעיל ש'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך' קאי על ביטול כל הרצונות להשם, שזוהי

הנחות צמח צדק

לג. וכמו שמבואר סוף ד"ה 'וארשתיד לי' [לקו"ת פ' במדבר ט, א]. לד. ועיין בזהר תרומה (דף קס"ו עמוד ב).

122. בראשית לב, כט.

120. ראה תניא פרק לד, לו.

121. פיוט אומר בשבחין לאדה"ז הנאמר כליל שבת.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה מג

פ ד סוף ברוך הוא לה. לו ראשית תבואת ה', הוא ההתחדשות, כי על ידי חכמה תתאה מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, מהוה ומחיה מאין ליש, מתחילת בריאה עד סוף עשייה. אזי להתחדשות זאת ישראל המה בבחינת ראשית לו, כי כאשר יש להם עליה על ידי התחדשות מוחין בפנימית רצונו יתברך, אזי גם מקור כנסת ישראל וכל המלאכים, עולים ונכללים בפנימית רצון אין סוף

בחינת ה"א אחרונה של שם הוי' - מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, מהוה ומחיה מ'אין' ל'יש' מתחילת בריאה, עד סוף עשייה.

ספירת המלכות דאצילות היא השורש והמקור להתהוות הבריאה כולה (מתחילת עולם הבריאה, עד סוף עולם העשיה), כי המלכות נותנת מקום להתהוות מציאות שמרגשת את עצמה נפרדת מאלקות, כמו ענין המלכות בפשטות שעיקרה כח השליטה על הזולת, היינו, ענין היחס והקשר אל הזולת.

אזי, להתחדשות זאת ישראל המה בבחינת 'ראשית' לו - היינו, שהם העיקר והכוונה הפנימית של התחדשות כל הבריאה, כמבואר לעיל שהם 'פנימיות העולמות'. היינו, שהם ראשית תבואת ה"א, עיקרה של התהוות זו הבאה מה"א אחרונה של שם הוי' - מלכות דאצילות.

כי כאשר יש להם עליה על ידי התחדשות מוחין בפנימית רצונו יתברך, אזי, גם מקור כנסת ישראל, וכל המלאכים, עולים ונכללים

האור האלקי - הוא 'קדש לחוי', שהוא עולה ונכלל בפנימיות רצון אין סוף ברוך הוא לה. לו השם 'ישראל' הוא על שם 'כי שרית עם אלקים', היינו, ענין התגברות על ההעלם של שם אלקים שמזה באה נפשו הבהמית. ומי שמנצח המלחמה עם שם אלקים ונפשו הבהמית, ואינו מחשיב את ההעלם והעולם ל'יש' ומציאות בפני עצמו (כמבואר לעיל שאומות העולם מנתקים את אלקים מהוי' ומחשיבים את העולם ל'יש'), אלא רואה את האמת שישנה הארת שם הוי', כי על ידי עבודת התפילה אינם בבחינת 'במה' אלא בטלים לשם הוי'.

[מיישב קושיא שהקשה בתחילת המאמר

- מהי בחינת תבואה ה"א, ואין ישראל הם הראשית של תבואה רוחנית זו:]

'ראשית תבואת ה'" - הוא ההתחדשות - 'תבואתה', התבואה של ה"א, קאי על התחדשות כל הבריאה הבאה ו'נצמחת' מבחינת ה"א, כפי שממשיך.

כי על ידי 'חכמה תתאה' - מלכות דאצילות,

הנחות צמת צדק

לה. ועיין מענין 'קדש בו' בפרק ב דקדושין דף נ"ג סוף עמוד א, הפירוש 'ראשית תבואתה' הוא ענין תרומה, וכן תרגם יונתן שם, וכן הוא ברבות [מדרש רבה] בא פרשה מ"ו קרוב לריש פרשת משפטים, פרשה ל"א ויקהל, פרשה מ"מ. ועיין עוד ברבות וישלח ריש פרשה פ"א. בשלח סוף פרשה כ"ד. בחקותי פרשה ל"ו. במדבר פרשה ב'. ריש פרשה ד'. פרשה י'. ובשיר השירים רבה בפסוק 'אל גנת אגוז'. ועיין בספר הגלגולים פרק מ"ו, בענין: מאמר רז"ל שאדם הראשון היה חלתי ותרומתו של עולם, כמו שכתוב ברבות בראשית ריש פרשה י"ד. משפטים פרשה ל'. והוא בסגנון אחד עם מה שפירשו ברבות ריש פרשת במדבר ענין 'וירם קרן לעמו', שהוא מה שכתוב 'שאו בו' לגולגלתם'. ועיין מה שמבואר בד"ה 'כי אתה נרי' [תו"א פ' מקץ מ, ב], בענין: פירוש 'אירוממך'. ומה שמבואר במקום אחר בענין 'סלסלה ותרוממך', ובענין 'וצדקה תרומם גוי'. ומה שמבואר על פסוק 'ואתה חרם את ממך בו'. לו. ועיין עוד מענין הפסוק 'קדש ישראל' בפ' אמור צ"א א' צ"ד א' ק' סע"ב משפטים קכ"ב א' ק"א ב' ק"ח ב' ק"ב ב' קכ"א. בא מ"ב א' שמיני מ"ב א'. בשלח נ"ט א' גבי נאדר בקדש.

ברוך הוא ^{לז}. אבל להיפך ח"ו כל אוכליו יאשמו. פירוש שאוכל בחינת ישראל שלו, דהיינו כח הארת נשמתו המיוחדש בו בכל יום, הוא דוחה אותה ח"ו, עד שאינה יכולה להאיר בקרבו. דהיינו מחמת כעס, כמאמר רז"ל כל הכועס נשמתו מסתלקת ממנו, ^{לט} או מחמת תאוות, כמו שכתוב לא יגרד רע, או מחמת גסות, בהכל יכול לאכול בחינת ישראל שלו. כמו שכתוב נבלע ישראל,

כמאמר רז"ל ^{לז}: 'כל הכועס, נשמתו (בחינת 'ישראל' שבו) מסתלקת ממנו' - שדוחה אותה עד שאינה יכולה להאיר בקרבו. ^{לט}

או - סיבה נוספת לדחיית בחינת ישראל שבו:

מחמת תאוות - על ידי ששקוע בתאוות עולם הזה ותענוגים גשמיים, כמו שכתוב ^{לז} "לא יגרד רע" - אי אפשר להיות שום רע אצל הקב"ה, ולכן אדם שקוע בתאוות, שזהו רע וקליפה, אי אפשר להיות בו התגלות בחינת 'ישראל' שבו.

או מחמת גסות - כתוצאה מגאווה וגסות הרוח הרי הוא דוחה ו'אוכל' את בחינת 'ישראל' שבו, שאינה יכולה להאיר בו, כי הוא מלא בישות עצמו, ואין מקום להתגלות זאת.

בהכל - על ידי כל הדברים האמורים - יכול 'לאכול' בחינת 'ישראל' שלו - לדחות אותה עד שאינה יכולה להאיר בקרבו.

בפנימית רצון אין סוף ברוך הוא ^{לז} - כי ישראל הם 'ראשית' ופנימיות הכוונה של כל הבריאה, ובמילא, על ידי ההעלאה הנפעלת בהם, נגרמת העלאה בכל הבריאה. ^{לז}

[הולך ומבאר את תוכנו הפנימי של סיום הכתוב הנ"ל - כל אוכליו יאשמו:]

אבל להיפך ח"ו - כאשר אינו בבחינת 'ישראל' כי לא התגבר על נפשו הבהמית, אזי - "כל אוכליו יאשמו".

פירוש, ש'אוכל' בחינת 'ישראל' שלו, דהיינו, כח הארת נשמתו המיוחדש בו בכל יום (כנ"ל בענין 'חדשים לבקרים'), הוא דוחה אותה ח"ו - 'אוכל' אותה, עד שאינה יכולה להאיר בקרבו.

[ומבאר כיצד גורם לדחיית ו'אכילת' בחינת

ישראל שבו:]

דהיינו, מחמת כעס.

הנחות צמח צדק

לז. ועיין מענין תבואת ה' כפ' ויחי (דרכ"ו ב') פ' האוינו (דף רצ"ז ע"א). וכד נהיר דא חכמה עילאה חכמה דשלמה נהיר בו. ועיין מה שכתוב במ"א ע"פ המאמר פרשה קרח (דף קצ"ו ב') ה"ג קדש תתאה בו' ועיין פרשה פקודי (דף רכ"ה ב') מה שהוא קדש בו, ובפירוש הרמ"ז שם. לח. ויוני כל זה על דרך מה שנתבאר בפרשת ויחי כד"ה 'אסרי לגפן' [תו"א מו, א], בפירוש מה שאנו אומרים בשבת 'וינוחו בו ישראל מקדשי שמך', דהיינו, שממשיכים מבחינת 'אתה קדוש' לבחינת 'שמך קדוש' בו, עיין שם. ועיין מה שמבואר מזה הענין ד'ישראל מקדשי שמך' ב'ביאור' על פסוק 'צאינה וראינה' [לקר'ת שה"ש כו, ד]. וזהו המכוון גם כאן בפירוש 'ראשית תבואתה'. ועיין מה שמבואר עוד מענין זה - דהנשמות שרשן מבחינת 'קדש', וענין הירידה בנפש שהיא צורך עלייה, ב'ביאור' על פסוק 'כי בארץ תוציא צמחה' [לקר'ת פ' נצבים ג, ב]. ועל פסוק 'בשלח פרעה' [תו"א פ' בשלח סא, א], דלשם נתבאר מענין הוריעה והצמיחה מבחינת 'ראשית תבואתה', עיין שם. לט. וע' ברבות בחקתי ס"פ ל"ו א"ר אחא ועמ"ש ע"פ שניך כעדר הרחלים.

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה מה

פירוש שנבלע בחינת ישראל שלו בשבע מדות רעות, שהם מכחות מצרים וכנען. לזאת כתיב כל אוכליו יאשמו, יביא אשם כמועל בקדשים, שהיה מביא איל ומקריב השמנונית הוא החלב, וגם הדם הוא החמימות על גבי המזבח, אזי גם הוא מחוייב לעשות כן, ולא סיגופים בלבד אלא מרירות להתמרמר לבו בקרבו, כדי שיהיה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה, כמו שכתוב שמנת עבית כשית, פירוש בשמנונית ובגשמיות שלך כסית אור נשמתך, עד שאינה יכולה להאיר ולשלוט בך. אך מלת כשית כתיב בשי"ן, ג' קוין, שיש עוד זכות ג' אבות.¹²⁵

זה אינו רק על ידי תעניות וסיגופים, שעל ידי זה ממעט את דמו וחלבו, אלא מרירות – להתמרמר לבו בקרבו – מרירות על כך שאכל, ודחה את בחינת ה'ישראל' שבו, כדי שיהיה "לב נשבר ונדכה אלהים לא תבוה"¹²⁶ – להגיע ללב נשבר ורוח נשברה, שכן על ידי זה 'שוברים' ומבטלים את כוחות הטומאה המעלימים על בחינת ישראל שבו, שתוכל לצאת מגלותה ולחזור להתגלות בו.

כמו שכתוב¹²⁷ "שִׁמְנֵת עֵבֶית פְּשִׁית, פִּירוּשׁ, בשמנונית ובגשמיות שלך – בכך שאתה שקוע בגשמיות ובתענוגי עולם הזה – 'שמנת עבית' – כסית אור נשמתך ('כשית'), עד שאינה יכולה להאיר ולשלוט בך – אכילת בחינת ה'ישראל' שבך ודחייתה, עד שאינה יכולה להאיר בקרבו.

אך, מלת 'פְּשִׁית' כתיב בשי"ן – ולא בסמ"ך, כפי שנכתב בדרך כלל.

[ומבאר הטעם לכך:]

ג' קוין, שיש עוד זכות ג' אבות – כי בצורת ותמונת אות ש' יש ג' קוים, וקוים אלה מורים

כמו שכתוב¹²⁵ "נִבְלַע יִשְׂרָאֵל", פִּירוּשׁ ש'נבלע' בחינת 'ישראל' שלו בשבע מדות רעות – כמו באהבה זרה של תאוות, או בכעס הבא מכוח הגבורה של קליפה, וכדומה, שהם מכחות 'מצרים' ו'כנען' – כוחות הטומאה הדומים לאומות אלו שהשתעבדו בבני ישראל, היינו, שמעלימים על בחינת הישראל שבו.

לזאת, כתיב "כל אוכליו יאשמו" – כל מי שאוכל את בחינת 'ישראל' שבו – 'יאשמו' דייקא – יביא אשם – קרבן אשם, כמועל בקדשים – כמו מי שהשתמש בקדשים לדבר חול שצריך להביא קרבן אשם, כך אדם כזה שאכל את בחינת הישראל שבו, הרי זהו כאילו שמעל בקדשים, שאכל דבר קדוש ובכך מעל בו, שהיה מביא איל [לקרבן אשם], ומקריב השמנונית – הוא החלב, וגם הדם – הוא החמימות, על גבי המזבח, אזי גם הוא מחוייב לעשות כן – גם אדם זה שאכל את בחינת 'ישראל' שבו, ומעל בקדשים, צריך להביא קרבן אשם רוחני, להקריב את החלב והחמימות שבו להשם.

ולא סיגופים בלבד – הבאת קרבן אשם רוחני

הנחות צמח צדק

מ. וע' בפ' תצוה (דף קפ"ב א') שזוהו ענין מורף נפשו באפו ובפ' משפטים (קכ"א ב') גבי ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה מרפה לא תאכלו.

127. דברים לב, טו.

125. הושע ח, ח.

126. תהלים נא, יט.

ועל פי זה יש לבאר עוד בענין יאשמו כי הנה במועל בקדשים כתיב ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואת חמישתו יוסף עליו, והחומש הוא אחד מארבעה מן הקרן, עד שיהיה הוא וחומשו חמשה מא. והענין מב שבחינת ישראל יש ד' בחינות, היינו כמו שכתוב ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, שהן ג' בחינות מחשבה דיבור ומעשה, ואף דעשיתיו, מרבה בחינה רביעית, והוא בחינת רצון עליון שלמעלה מעלה מבחינות מחשבה ודיבור ומעשה, והוא הנמשך ומתגלה בנפש על ידי מעשה המצות. וד' בחינות אלו הם ממש בחינות ד' אותיות שם הוי'. וזהו קדש ישראל להוי', וכשמעל בקדשים ואכל

אשם מחמת מעילה בבחינת ה'ישראל' שבו:

שבחינת ישראל יש ד' בחינות, היינו, כמו שכתוב¹²⁹ "וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו יִצְרָתִיו אֶף עָשִׂיתִיו", שהן - 'כבודי' 'בראתיו' 'יצרתיו' - ג' בחינות מחשבה דיבור ומעשה, ו'אף דעשיתיו' מרבה בחינה רביעית - כידוע ש'אף' הוא לשון ריבוי, והוא בחינת 'רצון עליון' שלמעלה מעלה מבחינות מחשבה ודיבור ומעשה.

[ומבאר מדוע בחינה נעלית זו נקראת 'עשיתיו', אף שלכאורה היא דרגה נעלית הרבה יותר מענין העשייה:]

והוא הנמשך ומתגלה בנפש על ידי מעשה המצות - בחינת 'עשיתיו', וכמבאר לעיל, שמאחר ש'פנימיות רצון העליון' מלוכשת במעשה המצוות, על ידי קיומן מתגלית בו דרגה זו.

וד' בחינות אלו הם ממש בחינות ד' אותיות שם הוי' - ה"א אחרונה - מעשה, וי"ו - דיבור, ה"א ראשונה מחשבה, יו"ד - רצון עליון.

וזהו "קדש ישראל להוי'" - שבחינת 'ישראל'

על זכות ג' האבות אברהם יצחק ויעקב. כלומר, אף שאתה כסית את אור נשמתך ובחינת 'ישראל' שבך, עוד יש לך זכות ג' אבות המסייע לצאת ממצב זה ולפעול להתגלות בחינת 'ישראל' שוב. מ

פרק יא

מהי בחינת ה'חומש' בנשמות ישראל שעל ידה ניתן לתקן זה ש'כל אוכליו יאשמו'

ועל פי זה יש לבאר עוד בענין 'יאשמו' - תוספת ביאור בענין הבאת קרבן אשם הרוחני, שבו צריכים להוסיף גם חומש על תשלום הקרן, וזהו שהולך ומבאר:

כי הנה, במועל בקדשים כתיב¹²⁸ "וְאֵת אֲשֶׁר חָטָא מִן הַקֹּדֶשׁ יִשְׁלֹם, וְאֵת חֲמִישְׁתּוֹ יוֹסֵף עָלָיו" - שצריך לשלם הן הקרן (דמי הבהמה שמעל בו) והן תוספת חומש, וה'חומש' הוא אחד מארבעה מן הקרן, עד שיהיה הוא וחומשו חמשה מא.

והענין מב - לבאר מהו ענין החומש בנשמות ישראל שאותה צריכים לתת להשם כהבאת קרבן

הנחות צמח צדק

מא. כמו שכתוב בנמרא כבא מצינא פרק הזהב, ובהרמב"ם הלכות מעילה. מב. כמבאר במקום אחר על פסוק 'ומספר את רובע ישראל' [לקו"ת פ' בלק סז, א. וראה בביאורנו בזה].

לקוטי קדש ישראל לה' ראשית תבואתה תורה מז

בחינת ישראל שלו, צריך לעשות תשובה תשוב ה', והוא בחינת עומקא דליבא, ממעמקים קראתיך, שהיא בחינה חמישית שלמעלה מד' מדריגות הנזכרות לעיל, שהן בחינת מעלת ומדריגת הצדיקים. והיינו כמו שמבואר במקום אחר, שהרצון עליון יש לו ב' בחינות הא' המלוכש בחכמה, שבחינת רצון זה נמשך על ידי תורה ומצות, שהן הן רצון העליון ברוך הוא המלוכש בחכמה, דאורייתא מחכמה נפקת. וזהו ענין היו"ד דשם הוי', שהוא בחינת חכמה שבו מלוכש הרצון עליון, שהוא קוצו של יו"ד. אך הבחינה הב' הוא בחינת רצון העליון שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות, ואינו מלוכש כלל בבחינת חכמה, ונקראת רעוא דכל רעוין, והוא המתגלה בבעלי תשובה על

פא א

הא' – המלוכש בחכמה, שבחינת רצון זה נמשך על ידי תורה ומצות (כמבואר לעיל), שהן הן רצון העליון ברוך הוא המלוכש בחכמה, דאורייתא מחכמה נפקת¹³³ – תורה ומצוות הן פנימיות רצונו יתברך כפי שמתלבשת בחכמה, היינו בהתורה ששורשה מחכמה.

וזהו – רצון עליון זה הוא – ענין היו"ד דשם הוי', שהוא בחינת חכמה, שבו מלוכש הרצון עליון, שהוא קוצו של יו"ד – הקוץ שמעל היו"ד מורה על דרגה זו של רצון העליון המלוכש בחכמה, כי למרות שהיא נעלית משאר הדרגות הנרמזות באותיות שם הוי', עדיין יש לה שייכות ויחס להן, שהרי, כאמור, היא מלוכשת בחכמה (תורה). ולכן דרגה זו נרמזת בשם הוי' עצמו, בקוץ שעל אות יו"ד שבו, בחינת החכמה, כי היא מלוכשת בחכמה.

אך, הבחינה הב' – שהיא בחינה החמישית בישראל – הוא בחינת רצון העליון שלמעלה מעלה מסדר ההשתלשלות – ולמעלה מד' אותיות שם הוי', ואינו מלוכש כלל בבחינת חכמה, ונקראת 'רעוא דכל רעוין'¹³⁴ [רצון של

היא קדושה בכך שקיימות בה ד' בחינות אלו הנרמזות בד' אותיות שם הוי'.

ובשמעל בקדשים ו'אכל' בחינת 'ישראל' שלו, צריך לעשות תשובה – תשוב ה'¹³⁰, והוא בחינת 'עומקא דליבא' – לשוב להשם מעומק לבו, "ממעמקים קראתיך"¹³¹ – לקרוא ולצעוק להשם בתשובה מעומק ופנימיות נפשו, שהיא – בחינת תשובה זו – בחינה חמישית שלמעלה מד' מדריגות הנזכרות לעיל – מעשה, דיבור, מחשבה, ורצון העליון, שהן בחינת מעלת ומדריגת הצדיקים – דרגות אלו הן שייכות לעבודת הצדיקים, מי שלא פגם ו'אכל' את בחינת 'ישראל' שלו. אבל מי שכן עשה כך, יש צורך בעבודה נעלית יותר מאשר ד' בחינות אלו.

והיינו – לבאר מהי בחינה חמישית זו, כמו שמבואר במקום אחר¹³², שהרצון עליון יש לו ב' בחינות – מבואר לעיל שאף עשיתי' קאי על דרגת רצון העליון שנשמה, וברצון זה עצמו ישנן ב' מדריגות, והדרגה היותר נעלית מבין שתיהם היא הבחינה החמישית המדוברת כאן:

130. זח"ג קכב, א.

131. תהלים קל, א.

132. ראה ד"ה תקעו לקו"ת נדב, (חסידות מבוארת-מועדים ח"א ע' ק באריכות). וראה סה"מ מלוקט ח"ב ע' נ"ו,

ע' רמ"ח ושמ"נ.

133. זח"ב קכא, א.

134. זח"ג קכט, א. רפח, ב.

ידי עומקא דליבא, למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת כו'. ועל זה נאמר לפני הוי' תמחרו, והוא ענין יום הכפורים, שנאמר בו וכפר על הקדש, והיינו על ידי שנכנס הכהן גדול לפני ולפנים לבית קדש הקדשים, שהוא מה שלמעלה מבחינת קדש, שמשם נמשך להיות וכפר על הקדש כו וכמו שמבואר במקום אחר. ולכן יום הכפורים הוא יום שנתחייב בחמש תפילות.^{מג}

ועל זה - על התעוררות רצון עליון זה - נאמר¹³⁵ "לפני הוי' תמחרו" - שטירת הנשמה מכל העונות נעשית על ידי כך שמגיע לדרגה שלפני הוי', היינו למעלה לגמרי משם הוי', שדבר זה אפשרי על ידי בחינת תשובה הנ"ל, התעוררות רצון העליון שלמעלה מסדר השתלשלות, בחינה החמישית.

והוא ענין יום הכפורים, שנאמר בו¹³⁶ "וכפר על הקדש", והיינו, על ידי שנכנס הכהן גדול 'לפני ולפנים', לבית קדש הקדשים, שהוא מה שלמעלה מבחינת 'קדש' - אלא 'קדש הקדשים', שמשם נמשך להיות 'וכפר על הקדש כו' - כפרה וטהרת הנפש הנמשכת מבחינה ש'מעל הקודש', היינו, מבחינה החמישית האמורה, רצון העליון שלמעלה לגמרי מסדר השתלשלות, שלגבי דרגה זו החטאים אינם תופסים מקום כלל, ולכך, כאשר באה לידי גילוי העונות מתכפרים, וכמו שמבואר במקום אחר¹³⁷.

ולכן, יום הכפורים הוא יום שנתחייב בחמש תפילות¹³⁸ - כי ביום זה מתגלית הדרגה החמישית של הנשמה, הפועלת את הכפרה.^{מג}

כל הרצונות - רצון שלמעלה מהרצון העליון הא' הנ"ל, והוא המתגלה בבעלי תשובה על ידי 'עומקא דליבא', למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת כו' - על ידי שמתעוררים בתשובה אמיתית ועצומה מעומק הלב והנשמה, שתשובה זו היא למעלה מכדי שתוכל נפשו לסבול ולהכיל, הרי בהתאם לכך מתגלית בו בחינת רצון עליון זה, בחינה החמישית, שלמעלה לגמרי מסדר השתלשלות המוגדר והמוגבל.

וזהו הביאור בכך שעל ידי שמועל בבחינת ה'ישראל' שבו 'כל אוכליו יאשמו', צריך להביא קרבן אשם רוחני. כלומר, שכשם שיש לשרוף את החלב והדם, כך האדם זה צריך לסיגופים ותעניות ובנוסף לכך גם להתמרמר על זה ש'אכל' את בחינת הישראל שבו. וכאן מוסיף שבמעילה יש לשלם גם חומש כקנס על חטאו, וכך אדם זה שמעל בבחינת הישראל צריך להביא חומש רוחני להשם, היינו, לשוב בתשובה שלימה ולעורר בעצמו את הבחינה החמישית, רצון העליון להשם שלמעלה מסדר ההשתלשלות וכחות נפש האדם.

הנחות צמח צדק

מג. ועיין בעין חיים שער ל"א פרק ז' על פסוק 'וארבע הידות יהיה לכם, והחמישית לפרעה'. ועיין מה שמבואר מזה ב'ביאור' על פסוק 'צאינה וראינה' בסופו. ועיין זהר חלק א' ויגש דף ר"י עמוד א' על פסוק 'וחקול נשמע בית פרעה'.

כטב. וראה לעיל הע' 174.

138. ראה לקו"ש כרך ד' ע' 1154.

135. ויקרא טז, ל.

136. שם טז, טז.

137. ראה לקו"ת אחרי ד"ה כי ביום הזה כו, ג. כז, ד.

השליח הרה"ת ר' יוסף יצחק וזוגתו מרת שטערנא שרה שיחיו

מיניץ

לזכות

הילדים מנחם מענדל, אייזיק גרשון, צמח, משה, וחי' מושקא שיחיו

מיניץ

שיחיו להם ברכות בכל מכל כל בטוב הנראה והנגלה, ושירו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

נדבת

ר' יוסף הלוי וזוגתו מרת חנה מלכה שיחיו

גורביץ

לזכות

כל משפחתו

שיחיו להם ברכות בטוב הנראה והנגלה בכל מכל כל, ושירו מהם
הוריהם אידישע חסידישע נחת

לעילוי נשמת הרה"ת הר' אליהו ציון בן הרה"ת ר' חנניה ומרת ברוכה

ולזכות מרת סופי' בת גרז שתבדל לחיים טובים וארוכים ולזכות ר' חיים שמעון בן רחל,
ומרת חי' לאה בת ראשקא שיחיו

נדבת אוריאל בן סופי' וזוגתו מרת חנה טויבע בת חי' לאה ומשפחתם שיחיו
להצלחה רבה בגו"ר

לזכות הרה"ת ר' שמואל דוד וזוגתו שיחיו

ניומאן וכל משפחתם

לזכות ר' יעקב בן חנה שיחיו גרסון וכל משפחתו

לזכות משפחת באביטש

שיתברכו בכטו"ס בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

לזכות משפחת אהרן

שיתברכו בכטו"ס בבני חיי מזוני ובכולם רווחי

Refuah Sheleima for
Daniel Reuvein ben Dina
Donated Anonymously

לזכות

הרה"ת ר' לוי הלוי בן שרה

וזוגתו מרת שיינא מלכה בת רחל

ובניהם יהודית, צבי הירש הלוי, חי' מושקא

בת שיינא מלכה

לזכות

הרה"ת ר' שלום דובער וזוגתו מרת חי' מושקא

גורביץ וכל משפחתם

לזכות התמים אליה סילפין

לזכות הרה"ת ר' נפתלי

מיכאלאווסקי וכל משפחתו

לזכות הרה"ת ר' אברהם

אברמסון וכל משפחתו

לזכות התמים מיכאל זהבי

לזכות לוי וזוגתו מרת רבקה לאה

ובניהם חי' מושקא, מנחם

מענדל, ובתיה מינא געלב

לזכות הרה"ת ר' שרגא

פייועל בראוד

לזכות הרה"ת ר' יוסף רסקין וכל

משפחתו

לזכות

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ולזכות

הרבנית הצדקנית חי' מושקא

לזכות הרה"ת ר' אברהם דוד

ומרת רחל לאה טיברג

לע"נ בתיה בת שלמה הלוי ע"ה

מנדבים חודשיים

לזכות הרה"ת ר' ישראל מאיר
אברמסון וכל משפחתו
* * *

לע"נ הרה"ת אברהם ישעי'
בהרה"ת עובדי' ע"ה שטראקס
* * *

לזכות בת שבע שתחי'
בת הרה"ת יוחנן מרזוב
וכל משפחתו
* * *

לזכות דינה בת שבע
בת מאירה אסתר
* * *

לזכות פערל רייזל
בת אהובה ברכה
* * *

לזכות הרה"ת ר' יהושע
בירקאוויץ וכל משפחתו
* * *

לע"נ רבקה אלטא
בת חנה לאה ע"ה
* * *

לע"נ הילדה היקרה עדאל שיינא
ע"ה בת הרה"ת מרדכי אליה
ילחט"א האנאווער
* * *

לזכות הרה"ת ר' אביגדור
סימאנדס וכל משפחתו
* * *

לזכות הרה"ת ר' חיים משה
וזוגתו מנוחה רחל ובניהם מנחם
מענדל ופעסיא
* * *

לע"נ ראובן אברהם
בן אלתר שלמה זלמן

לע"נ הרה"ח הרה"ת ר' שמואל
אייזיק הלוי ע"ה פאפאק
נדפס על ידי ולזכות משפחתו
* * *

לזכות ולרפו"ש עבור
חי' אלה שתחי' בת ריסא
ולזכות עמנואל בן חי' סאשה
* * *

לזכות ולרפו"ש ליסוף יצחק בן
אירים ודורי בן אורה
לזכות אשר בן רינה לזיווג
משורש נשמתו ולגאולה שלימה
של עם ישראל
בקרוב ממש
* * *

לזכות ולרפו"ש לשאול אליהו
שיחי' בן חנה רבקה שתחי'
* * *

לזכות מרת חנה מינא
בת שושנה אביבה
* * *

לע"נ הר"ר כתריאל שלום בן
הר"ר חיים יצחק ע"ה
* * *

לזכות הרה"ת ר' יונתן מיכאל
הכהן בן ריסא, וכל משפחתו
לזכות הרה"ת ר' נחמן דוב שיחי'
בן מאלע, וכל משפחתו
* * *

לע"נ יחזקאל בן יוסף חיים
ולע"נ רבקה בת יחזקאל
* * *

לע"נ ר' ראובן בן ר' יוסף
רובינשטיין ע"ה נדבת
חתנו ר' מיכל קארצאג

לזכות יהודית
ולזכות אחיותיה חי' מושקא,
זעלדא, ואחיה שרגא
פייוויש, מנחם מענדל
נדבת הורי' מרדכי אברהם
ישעיהו וזוגתו מרת אסתר שפרה
טלזנר
* * *

לזכות הרב ומשפיע שמואל לו,
שימשיך בעבודתו הקודש
מאת תלמידו שאול גנוגלי
* * *

לזכות
World Trade Copiers
ואברהם הולצברג
* * *

לזכות הת' מנחם מענדל
בן שיינא באשא
* * *

לזכות אסתר בת רחל
* * *

לזכות הילד חייל בצבאות ה'
אברהם זאב בן שיינא באשא
* * *

לזכות ר' לוי יצחק הלוי
וזוגתו מרת חנה קורניסקי
וכל יוצאי חלציהם
ולזכות חדר מנחם' מלבורן
אוסטרליה

ברוכים הבאים לאוצר הגדול של שיעורי חסידות

אוצר כלום של מגוון שיעורים בכל המקצועות
בחסידות

מכונס לפונדק אחד באופן הכי נוח והכי יפה
ממיטב המשפיעים שיחי'

היכנס

תרום

הרשמה לרשימת התפוצה

מומלצים

שיעור שבועי בדרך מצותיך
הרב מענדל וועכטער - באדיש

מיוחד! לפרשת תצוה
תורה אור סאמר ד"ה ועשית ציץ

מיוחד! לפרשת תצוה
תורה אור סאמר ד"ה ועשית ציץ

ברוך שהחיינו וקימנו לזמן הזה!

בשמחה רבה אנו רוצים להודיע שבעזרת השם נפתח
שערי האתר החדש

המכיל אלפי שיעורים בחסידות: תניא, תורה אור, לקוטי תורה, דרך
מצותיך, מאמרי חסידות ועוד - הכל בסדר מסודר דבר דבור על
אופניו, שעדיין לא נראה כבושם הזה.

כמו כן, אפשר למצוא שיעורים מסודר לפי פרשת השבוע ומועדים
ונושאים שונים.

כתובת האתר: otzerhachassidus.com

סעמי וראו כי טוב...

מכון לעצבך באמת

נדפס באר'בות

